Anul XVII Nr. 819 Duminică 24 februarie 2019

Informația de Duminică

Supliment cultural-artistic și istoric. Apare sub egida Centrului Multicultural Poesis

"Lucruri ciudate" din Sătmarul anului 1900

Chioșcul din Grădina Kossuth. Am crezut cu toții, că deschiderea acestui pavilion va avea loc la 1 mai, însă acolo unde în loc de 20-30 de muncitori lucrează doar 2-3, bineînțeles că lucrările nu se termină la timp. În acest fel pavilionul nu va fi terminat nici peste 30 de ani. E păcat că nu s-a respectat proiectul original pentru câțiva forinți.

Toată clădirea ne dă impresia că este o mănăstire rusească neterminată cu două clopotnițe, mai ales cu acele culori pestrițe fără gust. Dar, ca construcția să nu pară totuși o mănăstire rusească, antreprenorul a amplasat pe vârful fațadei două figuri băute, și anume un german și un ungur, care tocmai beau „Bruderschaft"- ul (prietenia – n. tr.), iar sub aceștia el a pictat două carafe uriașe cu bere cu spumă. Acum, toată lumea poate să vadă că este vorba de fapt de o cârciumă ordinară. Aș recomanda să se scrie deasupra intrării: „Hei, oprește aici frate, am vin bun, nu te duce mai departe". Sălile interioare ar fi destul de frumoase, însă culorile pereților - galben cu galben – sunt fără niciun gust. Lipsește și o galerie pentru orchestră, lucru ce trebuie remediat, altminteri orchestra va ocupa un sfert din sală.

PAGINA 2

Prima amprentă a unui Om de Neanderthal de acum 62.000 de ani, descoperită într-o peșteră din România

Cu mii de ani în urmă un hominid pășea pe o plajă din Gibraltar. Majoritatea acestor urme lăsate de strămoșii noștri sau de rude ale acestora s-au pierdut în timp, însă nu și aceasta. Urma de talpă descoperită acum este posibil să aparțină unuia dintre ultimii membri ai acestei specii.

Neanderthalienii (Homo neanderthalensis), una dintre cele mai apropiate rude ale omului modern, au dispărut de mult, deși există o dezbatere asupra datei exacte a extincției lor de pe Pământ. Este general acceptat faptul că, în cea mai mare parte a lumii, neanderthalienii au dispărut în urmă cu aproximativ 40.000 de ani.

Prima amprentă a unui Om de Neanderthal confirmată, a fost descoperită într-o peșteră din România și datează de acum 62.000 de ani. Urma se află în peștera Vârtop, din comuna Arieșeni, județul Alba, Munții Bihorului. Aceasta are 22 centimetri lungime și 10,6 centimetri lățime. Degetul mare era mai depărtat de celelalte degete cu 1,6 centimetri, lucru care a indus ideea că putea "apuca" obiecte cu piciorul, la fel ca maimuțele. Specialiștii au mai stabilit că înălțimea "omului de Vârtop" era de aproximativ 146 centimetri.

Revenind la urma din Gibraltar, aceasta este mai recentă, datează din urmă cu doar 29.000 de ani, dar potrivit arheologilor nu se afla într-o stare de conservare prea bună.

PAGINA 11

Corabie scandinavă descoperită în Munții Oașului

Într-o ofrandă preistorică realizată după modelul aceleia de la Apa - ofrandă descoperită la Kriva, localitate ucraineană situată la cca. 8 km nord de Tarna Mare (județul Satu Mare) - au fost depuse două obiecte metalice ce sunt piese principale ale corăbiilor figurate pe teritoriul Suediei de azi.

PAGINA 3

Vlad Răceu: "Odată cu nivelul de educație, setea pentru cultură crește"

Vlad Răceu este lector universitar doctor la catedra de vioară a Academiei de Muzică "Gheorghe Dima", violonist în cadrul Filarmonicii "Transilvania" Cluj-Napoca și din ianuarie 2019 solist concertist al Filarmonicii "Dinu Lipatti"

PAGINA 7

Regina Maria a României, 81 de ani de la trecerea în eternitate

Regina Maria provine dintr-o familie imperială, are numele Maria Alexandra Victoria de Saxa-Corburg și Gotha, a fost mare prințesă a Marii Britanii și Irlandei, fiind nepoata Reginei Victoria a Marii Britanii. Părinții săi au fost Alfred Ernest Albert de Saxa-Corburg și Ghota, duce de Edinburgh, iar mama sa a fost Maria Alexandrovna Romanova, mare ducesă a Rusiei, unica fiică a țarului Alexandru al II-lea al Rusiei. Regina Maria și-a petrecut copilăria și adolescența la Eastwell Park, reședința familiei din comitatul Kent.

Regina Maria se căsătorește la 29 decembrie 1892, la vârsta de 17 ani cu Ferdinand I de Hohenzollern, moștenitorul tronului României, nepot de frate al Regelui Carol I și li se rezervă Palatul Cotroceni.

PAGINA 8

Danciu Maria, o învățătoare iubită și stimată de copiii din satul Silvaș

Doamna Danciu, cu soțul și cu unica lor fiică, apărută relativ târziu, locuiau în casa cu trei încăperi tip vagon, construcție specifică locului, în aceeași curte și pe aceeași linie cu clădirea școlii. În partea de "dinjos" curtea avea gard comun cu țintirimul (curtea bisericii) cu care comunica printr-o portiță. Poarta principală era în partea opusă, iar în spatele școlii, spre ulița noastră, se mai afla o portiță. Peste curte erau acareturile aferente, o grădină de zarzavat, iar în colțul dinspre biserică era o mică livadă, cu singurii caiși pe care îi știam noi în sat pe vremea aceea.

Așa cum o vedeam noi, Ea, Doamna, era suverană și nu ne-o puteam închipui îngenuncheată, subordonată, umilă.

PAGINA 9

Ziarul Satu Mare din 24 februarie 1929, organ politic independent

PAGINILE 4, 5

De Dragobete, bărbații nu trebuie să le supere pe femei

PAGINA 8

ISTORIE

1 mai. Am avut parte de o zi minunată, cu mult soare de 1 mai. Fanfara militară a vestit, cântând pe străzile orașului sosirea lunii mai. Muzicanții țigani au trezit populația cu serenade. Trenurile au intrat în gară împodobite cu crengi verzi. Și birjarii au circulat în oraș cu atelaje împodobite cu crengi verzi și flori.

Schimb de nume de familie

Ministrul de interne a aprobat ca patronul de restaurant Weinberger Maier să-și schimbe numele de familie în „Boros".

Noul accelerat

Pentru întâmpinarea noului tren accelarat care circulă conform noului mers al trenurilor intrat în vigoare la 1 mai și care sosește dinspre Sighetu Marmației la ora 1 și 55 de minute după masa, și al celui din Budapesta care sosește la noi după 25 de minute, adică la ora 2 și 20 de minute după masa, au ieșit mulți oameni curioși. Cele două accelerate ne-au adus și o noutate, și anume că fiecare are și un vagon poștă, așa că publicul din Satu Mare poate citi la ora 3 după masa ziarele din Budapesta.

Bugetul spitalului

Comisia spitalului public a întocmit bugetul instituției pe anul 1901, și a stabilit că ea are la dispoziție 1.058 de coroane, iar nevoile se ridică la 41.809 coroane, deficitul fiind de 40.751 coroane, care se va acoperi din taxele zilnice de spitalizare de 1 coroană și 40 filleri de persoană.

A murit Munkácsy Mihály

La închiderea ediției am primit știrea tristă, că apostolul picturii maghiare Munkácsy Mihály a încetat din viață. Pentru artistul cu multe suferințe, moartea a survenit ca o mântuire, însă pentru arta națională maghiară a început un doliu fără sfârșit.

Vacă scăpată

O vacă a scăpat duminica dimineață de la abator, animalul speriat a fugit în goană la piața Deák (Libertății) unde a provocat o mare spaimă. Un polițist care a vrut să o oprească, a fost grav rănit. Până la urmă mulțimea adunată a prins-o.

Câine turbat

Un câine turbat și-a făcut de cap marți pe strada Rákóczy (M. Viteazul), unde a mușcat-o la gambă pe fetița administratorului de la casa Szerdahelyi. De acolo câinele a fugit în curtea tipografiei Szabadsajtó, și a mușcat câinele de acolo. De aici a fugit din nou pe stradă, mușcând mai mulți câini, până la urmă a fost neutralizat de către paznicul de la grădina cu pepeni. Fetița mușcată a fost dusă la medicul orașului, care a ordonat să fie dusă la Institutul Pasteur din Budapesta, unde a și fost dusă în ziua de azi. Câinii mușcați au fost adunați în urma dispoziției poliției de către hingher și au fost omorâți cu lovituri cu bâta..

Informația Zilei
ISSN 1222-4715

Director general - **D. Păcuraru**
Director editor: **Ilie Sălceanu**
Redactor șef suplimente - **Adriana Zaharia**
(Informația Zilei de Duminică și Sănătate și Frumusețe, Informația TV)

Redacția Satu Mare:
str. Mircea cel Bătrân nr. 15
Satu Mare, cod 440012
Telefon: 0261-767300
e-mail: redactiasm@informatia-zilei.ro

www.informatia-zilei.ro

"Lucruri ciudate" din Sătmarul anului 1900

Discuții despre numirea parohului catolic

Vinerea trecută a avut loc o dezbatere mai restrânsă cu participarea unor cetățeni romano-catolici sub prezidarea lui Antal Dániel, cu ocazia căreia dr. Lengyel Géza, medic de stat major în pensie, a prezentat niște considerațiuni detailate și argumentate în chestiunea numirii preotului romano-catolic de Satu Mare, după un studiu aprofundat, pe care le rezumăm cum urmează.

Cu ocazia înființării Episcopiei de Satu Mare în anul 1804, Sfântul Scaun de la Roma a emis o bulă papală prin care a desființat parohia romano-catolică și biserica din Satu Mare, în care a declarat biserica romano-catolică de aici pe veci și fără posibilitatea schimbării, ca și catedrală episcopală și a enunțat că, având și acordul regelui apostolic Francisc I., parohul trebuie să fie unul dintre membrii capitlului. Orașul Satu Mare, ca și patron, a protestat de mai multe ori față de aceste măsuri, și în sfârșit, când în anul 1859 a fost ales paroh de către consiliul orașului Páskuj Lajos, apoi Jandrisics János, se părea că orașul își redobândește vechile drepturi. Acum, episcopul, invocând dreptul cel vechi, ar vrea să convingă conducerea orașului că parohul trebuie să fie ales dintre membrii capitlului. Numai că capitlul nu dorește să preia sarcinile unui paroh. Deci, episcopul a încercat rezolvarea acestei situații dificile în așa fel că a obținut dreptul la numirea unuia dintre cei mai populari preoți, Hehelein Károly în demnitatea de canonic (al capitlului) de către Maiestatea Sa, crezând că prin această numire chestiunea va fi rezolvată pe termen scurt. Hehelein, deși ar fi dorit să aibă liniște, s-a arătat totuși dispus să accepte postul de paroh de Satu Mare. Acest aspect a fost esența discuțiilor de duminică, la care a participat un mare număr de cetățeni catolici. Însă la această dezbatere nu s-a ajuns la rezultatul scontat. După cuvintele de deschidere ale lui Antal Dániel, dr. Lengyel Géza a prezentat în detaliu situația, rugând cetățenii catolici, ca în vederea revigorării vieții religioase catolice, să renunțe la această luptă care va dura probabil și decenii, și să anunțe că vor accepta cu plăcere pe Hehelein în postul de paroh, iar conducerea orașului să facă pașii necesari pentru restabilirea dreptului lui de a-și alege parohul catolic. Au luat cuvântul Heinrich Viktor, dr. Fejes István, Páskuj Jakab și alții, rezultatul fiind că cei prezenți au respins aproape în totalitate propunerea lui dr. Lengye Géza. Această manifestare impozantă probabil nu va fi pe placul episcopiei. Chestiunea va fi discutată și la proxima ședință a consiliului orășenesc. Adunare s-a terminat cu hotărârea să se trimită o adresă episcopului ca el să declare vacant postul de paroh și să anunțe un concurs pentru ocuparea lui.
(Szamos, 3 mai, 1900)

Șovinismul național

Nu trebuie să fim neapărat adepții unor atitudini echilibrate ca să condamnăm orice fel de excese. Chiar și cei care nu țin cont de nicun fel de măsură în viață recunosc efectele ei pozitive.

Însă nu în toate situațiile sunt măsura și echilibrul ceva bun. Sunt lucruri care nu pot fi niciodată perfecte atunci dacă ținem echilibru în ele, pentru că ele nu suportă măsuri pe jumătate.

Așa este și patriotismul, pe care dacă îl îngrădim în vreun fel, el rămâne un patriotism pe jumătate, lucru ce este egal de fapt cu non-patriotismul, pentru că un patriotism promovat cu țârâita nu este nici ceva ideal, nici nu are vreo valoare practică, și strică mai mult decât ajută la ceva. Un patriotism exagerat nu există. Pentru că iubirea de țară este obligația fiecărui patriot. Iar pentru îndeplinirea acestei obligații niciodată nu putem face prea mult.

Patriotismul ne-a fost implantat în inimi de către părinții și învățătorii noștri, unde i-am ridicat un altar. Nu această iubire de țară se numește șovinism național, ci împingerea necondiționată în față cu fiecare ocazie a patriei, fără niciun fel de considerente practice.

Iar acest lucru este considerat a fi ceva negativ. Pentru că ignorarea considerentelor practice poate avea efecte negative. Deocamdată însă nu trebuie să ne temem de excesele patriotismului. Șovinismul nostru național nu prea trece de pragul raționalului. Mai mult, noi promovăm acest aspect rațional chiar până la materialism, fără să sporim prin asta iubirea noastră de patrie.

Așa că va deveni o datorie a presei să trezească în continuu patriotismul existent, dar adormit, iar dacă trebuie (și trebuie des), să fie și un propagator al șovinismului.

Trebuiesc arătate acele mari avantaje care vin în urma șovinismului național. Fiecare filă a istoriei mondiale arată, începând din vremurile cele mai vechi că șovinismul național a condus la tăria, creșterea, integritatea statelor. Faptele eroice, la fel și cultura națiunilor au avut ca izvor șovinismul național.

Dar să lăsăm acum istoria și să privim expoziția care se pregătește acum la Paris. Guvernul francez a avut o foarte mare grijă, ca toate foloasele morale și materiale în urma acesteia să aparțină exclusiv cetățenilor lui. Niciun muncitor străin nu a fost angajat, niciun străin nu a primit aprobare să facă afaceri pe teritoriul expoziției sau să deschidă acolo restaurante sau alte localuri de petrecere, chiar s-a avut o mare grijă ca din gloria lor națională să nu aibă parte niciun fiu al vreunei nații străine. La construcții, la creații artistice au putut participa numai francezii. Fiii celorlalte națiuni își pot arăta progresele în expozițiile lor speciale, dar să nu spună nimeni despre rezultatele excelente ale francezilor că ele nu ar fi exclusiv franceze, de la proiectare până la ultima bucățică a executării.

Mulți numesc acest lucru șovinism, însă chiar dacă este așa, sigur că el este în beneficiul fiilor națiunii franceze.

Va fi bine, dacă noi vom reține bine acest exemplu – ca unul de urmat. Vedem din el, că nu putem face niciodată destul în interesul patriei, la fel, trebuie să vedem că un pic de șovinism folosește mai mult patriei și cetățenilor ei, ca orice raționalism mult cumpănit.

Dintre fiii Ungariei numai o anume parte este vorbitoare de limba maghiară. Această parte a populației pur maghiare are obligația să țină treaz și patrotismul vorbitorilor de limbi străine (de cea maghiară – n. tr.), să aibă grijă permanentă, ca acel pământ care asigură pâinea pentru toți cei care s-au născut pe el, să fie iubit de fiecare cetățean maghiar. Și dacă noi învățăm patriotismul în rândul concetățenilor noștri vorbitori de limbi străine fără ură, dacă îi îndemnăm la o muncă comună, dacă le dăm ocazia să-și demonstreze și ei patriotismul, atunci neam îndeplinit o mare parte din sarcina noastră națională.

Iar la îndeplinirea acestei sarcini, ne va ajuta mult șovinismul național împiedicat des, dar mult mai bun decât este faima lui proastă.
(Szamos, 10 mai, 1900)

Lucruri ciudate din orașul nostru

Chioșcul din Grădina Kossuth. Am crezut cu toții, că deschiderea acestui pavilion va avea loc la 1 mai, însă acolo unde în loc de 20-30 de muncitori lucrează doar 2-3, bineînțeles că lucrările nu se termină la timp. În acest fel pavilionul nu va fi terminat nici peste 30 de ani. E păcat că nu s-a respectat proiectul original pentru câțiva forinți.

Toată clădirea ne dă impresia că este o mănăstire rusească neterminată cu două clopotnițe, mai ales cu acele culori pestrițe fără gust. Dar, ca construcția să nu pară totuși o mănăstire rusească, antreprenorul a amplasat pe vârful fațadei două figuri băute, și anume un german și un ungur, care tocmai beau „Bruderschaft"- ul (prietenia – n. tr.), iar sub aceștia el a pictat două carafe uriașe cu bere cu spumă. Acum, toată lumea poate să vadă că este vorba de fapt de o cârciumă ordinară. Aș recomanda să se scrie deasupra întrării: „Hei, oprește aici frate, am vin bun, nu te duce mai departe". Sălile interioare ar fi destul de frumoase, însă culorile pereților - galben cu galben – sunt fără niciun gust. Lipsește și o galerie pentru orchestră, lucru ce trebuie remediat, altminteri orchestra va ocupa un sfert din sală.

Parcul. Oriunde în lume unde se face un parc, primul lucru este ca terenul să fie îngrădit, apoi se fac căile de acces, se așează tăblițele de orientare – nu din hârtie, ci din fier –, și apoi se plantează pomii și florile. La noi nu se poate circula pe alei, așa că toată lumea umblă pe iarbă. În față s-a făcut gardul, pe care însă sunt lăsate niște găuri. Stâlpii porții sunt așezați de o jumătate de an, dar unde este poarta? Partea din spate a parcului este deschisă, pe unde vin țiganii în grupuri și trec peste plantele puse. Și partea aceasta a parcului ar trebui îngrădită, dacă nu altfel, măcar cu un gard din șipci. O parte din cei care vin de la gară, mai ales în zilele de târg, intră în parc și fac mizerie.

În zilele de duminică toată lumea interesată poate observa, cum sunt rupte crengile brazilor. De pe așa zișii copaci de mai sunt rupte crengi întregi cu flori, florile de liliac sunt rupte, iar brazii mici sunt smulși cu tot. Adică există un grădinar și are și ajutoare, dar supraveghere nu există.

Un cunoscut de-al meu mi-a spus că dacă vor fi angajate niște casiere frumoase de către mandatar la chioșc, atunci și poliția va fi prezentă necondiționat, nu cumva casiera respectivă să sară în lac.

Tăblițele de atenționare ar trebui amplasate deîndată. Însă nu numai că ar trebui atenționați oamenii, ci și amendați aspru cei care fac pagube, altminteri nu va fi ordine aici niciodată. Lacul ar trebui mărit neapărat, nu numai de dragul bărcilor, dar și pentru patinajul în timp de iarnă. S-a spus, că ar fi nevoie și de animale de apă, de exemplu lebede, care ar ține apa curată care este acum plină de alge verzi.

Parcul nu este o fâneață, deci ar trebui cosit aici în fiecare lună, și ar fi timpul să se și înceapă.

Strada Attila (I.C. Brătianu). Este cea mai frumoasă și cea mai curată stradă din oraș, însă nicio stradă nu este atât de neglijată ca asta. Copacii de pe această stradă sunt plantați într-o parte a ei aproape până la mijloc. Din această cauză mare parte a lor este ruptă, iar puieții tineri stau fără țăruș. Cu toate că s-a hotărât de către consiliu ca în acest an copacii noi să fie plantați lângă trotuar, acest lucru nu s-a întâmplat, în timp ce pe străzile laturalnice copacii pierduți au fost înlocuiți.

Circulația căruțelor pe asfalt a fost interzisă, însă degeaba atenționează polițiștii și drumarii pe căruțași, ei tot pe asfalt circulă. Nu s-ar putea amenda acești indivizi? Ia să amendați pe câțiva, până la terminarea acestei practici. Pe această stradă se dă mâncare și apă cailor, li se fac potcoave, lucru ce nu ar fi posibil în niciun oraș ordonat din lume.

Mai are această stradă o caracteristică: aproape în fiecare casă este câte un butic de pălincă, lucru ce nu face o impresie bună niciunui străin care sosește aici. Un savant german a spus: fiecare oraș este ca și un copac; clasa muncitoare reprezintă rădăcinile lui, iar buticurile de pălincă reprezintă o caracatiță care suge seva din rădăcini.

În țările cu o capacitate culturală se întreprinde totul ca să se diminueze consumul de pălincă, mai mult, în unele țări alcoolul a fost declarat monopol de stat și s-au stabilit niște prețuri atât de mari care fac imposibil consumul excesiv de alcool. La noi în oraș toată lumea care solicită, obține autorizația pentru desfacerea pălincii.

Acum pe strada Attila nu mai este loc, așa că aceste buticuri tind către piață. De ex., vizavi de teatru este o prăvălie, cu o tăbliță peste ușă că acolo se găsește tutun și țigări, însă înăuntru vezi numai sticle cu pălincă. Culmea tuturor este hala mare de pălincă din piața Deák (Eliberării) a lui Rothbart, a cărei miros se simte în toată piața. Până când va tolera orașul aceste fenomene? Știm cu toții că pălinca este o otravă adevărată, care face oamenii proști, nebuni și bolnavi, deci ar fi timpul să terminăm odată cu consumul mare de alcool.

Kovács Leó

(Szamos, 13 mai, 1900)

Traducere Veres Istvan
Rubrică realizată de Adriana Zaharia

Într-o ofrandă preistorică realizată după modelul aceleia de la Apa - ofrandă descoperită la Kriva, localitate ucraineană situată la cca. 8 km nord de Tarna Mare (jud. Satu Mare) - au fost depuse două obiecte metalice ce sunt piese principale ale corăbiilor figurate pe teritoriul Suediei de azi.

Corabie scandinavă descoperită în Munții Oașului

Recent am prezentat modul în care analiza metalului pe care îl conțin armele preistorice de la Apa schimbă în mod radical viziunea asupra istoriei din mileniul II a. Chr. în spațiul carpatic, zonă care, în acea perioadă, se manifesta ca o placă turnantă a influențelor culturale și a inovațiilor tehnice.

Reconstituiri ale unor corăbii din Egipt și Marea Egee. (au părți componete similare cu obiectele metalice de la Kriva)

Două dintre părțile componente metalice importante ale unei nave descoperite la Kriva.

(după Louis Nebelsick)

După cum se va puncta mai jos, spațiul carpatic se prezenta în acea vreme ca un spațiu dinamic și creativ, ce influența civilizațiile europene din jur. A surprins faptul că analizele chimice au evidențiat că metalul din care erau confecționate armele nu provine din regiunile miniere ale Transilvaniei, cuprul fiind adus din zona de est a Austriei de azi.

Modul în care circulau metalele, obiectele finite și chihlimbarul între Marea Baltică și Balcani a fost recent evidențiat de o descoperire spectaculoasă. Într-o ofrandă preistorică realizată după modelul aceleia de la Apa - ofrandă descoperită la Kriva, localitate ucraineană situată la cca. 8 km nord de Tarna Mare (jud. Satu Mare) - au fost depuse două obiecte metalice ce sunt piese principale ale corăbiilor figurate pe teritoriul Suediei de azi.

Metalul din care au fost realizate săbiile de la Apa vine din zona Austriei

Rezultatele analizelor metalice realizate asupra obiectelor de la Apa sunt verosimile și prin prisma faptului că sunt confirmate de date arheologice, care vin să ofere interpretări istorice spectaculoase asupra modului în care civilizațiile Europei vechi, în anumite perioade de prosperitate, au ajuns să fie racordate economic, cultural și ideologic.

În primul rând, chiar unul dintre topoarele de la Apa, acela cu tub lung de înmănușare, este specific zonei din care analizele fizice atestă că provine metalul.

Câteva topoare descoperite spre est (sudul Slovaciei și nordul Ungariei) marchează traseul prin care putea fi transportat minereul spre zona Tisei superioare. De fapt, aceste spații ne apar a fi strâns legate între ele prin elemente mult mai complexe. În primul rând se remarcă faptul că pe durata unui jumătate de mileniu se adoptă un model de civilizație similar, reprezentat de așezările "de tip tell".

Acestea sunt așezări cu acropole (zone centrale), înconjurate de vaste sisteme de fortificații, ce presupun o complexă organizare socială. Prin prisma organizării complexe, aceste așezări au fost apreciate de unii arheologi ca "centre proto-urbane". Faptul că aceste „telluri", ajung să fie întrețesute într-o rețea ce vehiculează mărfuri și anumite ideologii comune poate fi detectat printr-o serie largă de elemente.

Armele de prestigiu au fost confecționate în nordul Transilvaniei și bazinul Tisei

Dincolo de prezența cea mai numeroasă a unor arme de acest tip în nordul Transilvaniei și jumătatea nordică a bazinului Tisei există argumente arheologice clare care certifică confecționarea în această regiune a armelor ce reprezintă capodopere ale tehnologiei vremii. În primul rând, patru dintre tipurile de obiecte își au originea în spațiul carpatic.

Este cazul toporului cu creastă, a brățării spiralice, a toporului cu disc și a celor două spade.

Ultimele trei categorii au cele mai timpurii exemplare descoperite chiar în zona de nord a Transilvaniei și zona de nord-est a Câmpiei Tisei.

De fapt, în amintirea vremurilor glorioase, spadele de tip Apa, topoarele cu disc și brățările spiralice vor continua a fi utilizate în regiunea în care au fost create mult timp după ce nu mai sunt copiate în alte regiuni ale Europei. Câteva secole, ele continuă să fie utilizate în nordul Transilvaniei ca ofrande, adesea sub forma unor exemplare fără valoare practică, fiind folosite pentru încărcătura lor simbolică, cu evidente valențe identitare, ce exprimă atașamentul pentru valorile de succes ale generațiilor anterioare.

Stilul Hajdúsámson - Apa

Realizarea armelor de la Apa în regiune poate fi documentată și prin studiul ornamenticii de pe arme. După cum s-a arătat în prezentări din anii trecuți, ornamentele de pe aceste arme nu sunt realizate la întâmplare. Ornamentele de pe armele din mileniul II î. de Hr. sunt reprezentate de o gamă limitată de semne, a căror repetare metodică s-a dovedit că are valoare simbolică. Există elemente certe care arată că simbolistica este legată de sfera religioasă, care însă, ca în multe alte cazuri, este impregnată de elemente sociale și identitare, propagând ideea de coeziune de grup. Studiul minuțios a modului în care se combină semnele, a unor particularități de reprezentare, a permis diferențierea unor stiluri ornamentale. Au fost luate în analiză mici variații teritoriale și cronologice, în funcție de atelierele de producție, de diferitele generații de meșteri sau modificări în timp ale preferințelor elitelor ce comandau armele. Astfel au fost identificate stilurile/ atelierele, care după locul de descoperire a celor mai importante obiecte, au fost numite: Păuliș, Apa-Szeghalom, Haidúsámson, Gaura (Valea Chioarului), Turda-Zajta, Téglás, Piliny etc.

Zonele în care sunt produse obiectele pot fi identificate după analiza stilistică a ornamentelor, dovedindu-se că pe măsură ce crește distanța față de zona atelierelor din nordul Transilvaniei, decorurile își pierd din calitate prin recopiere și are loc un amestec al stilurilor. Pe același obiect ajung să fie copiate elemente ornamentale mai noi (probabil corespunzătoare perioadei în care a fost realizat obiectul), împreună ornamente mai vechi, elemente ale unor stiluri care în zona de origine au fost abandonate. Acestea sunt particularități prin care s-a putut identifica centrele de iradiere și direcțiile de propagare a ornamentelor.

S-a evidențiat faptul că în spatele ornamentelor simbolice circulă ideologii și obiceiuri. Unii arheologi oferă argumente că însăși anumite instituții sunt copiate fiind preluate din Orient (Egipt, Regatul Hitit) și duse spre zona Mării Baltice, în cadrul traseului, zona carpatică jucând rol de trambulină, fiind un creuzet al preluărilor, reinterpretărilor și inovațiilor.

Dincolo de circulația obiectelor și circulația simbolurilor, analizele științifice recente vin să confirme interpretările istorice referitoare la circulația elementelor de civilizație. Astfel de analize întreprinse la scară continentală, realizate printr-un program al Uniunii Europene, au dovedit că traseul pe care circulă minereurile de cupru corespunde cu un traseu pe care descoperirile arheologice jalonează transferul elementelor de civilizație dinspre Orient. Armele și podoabele cu metal extras din zona Alpilor, adesea modelate în stilul atelierelor nord-carpatice, circulă pe acest drum, în dublu sens, spre Marea Baltică și spre sudul Peninsulei Balcanică.

O corabie scandinavă descoperită în apropiere de Tarna Mare Cale comercială între nordul și sudul continentului

Analizele metalografice recente vin să reinterpreteze modelul rutelor de circulație a chihlimbarului, material scump ce era importat în Orient, din zona Mării Baltice. Astfel ruta de circulație carpato-balcanică, considerată până acum ca fiind o rută secundară, câștigă mult în importanță prin faptul că se evidențiază că aceasta nu este doar calea de circulație a unor obiecte și a unor elemenete de civilizație, ci o cale comercială pe care circulă metalele, după cum se va vedea împreună cu alte materii prime.Un element nou în această dezbatere este reprezentat de descoperirea recentă a funcționalității pentru două dintre obiectele din ofranda de la Kriva, localitate ucraineană situată pe versantul nordic al Munților Oaș și pe malul stâng al Tisei. În cadrul unei ofrande de tip Apa (topoare cu disc și brățări spiralice) existau două obiecte masive din bronz a căror utilizare a rămas mult timp nedescifrată. Recent arheologul germano-american Louis Nebelsick, membru al echipei de cercetare de la șantierul arheologc Lăpuș (Maramureș), a evidențiat că obiectele reprezintă părțile principale ale unor corăbii utilizate în zona Mării Baltice cât și în estul bazinului mediteranean. Este fără îndoială un element surprinzător care leagă nordul de sudul continentului. În zona spațiului carpatic au mai fost descoperite o serie de obiecte din nordul Europei, care jalonează direcția de sosire pe valea râului Oder, iar apoi prin Cehia și Slovacia de azi.

Apariția unor obiecte spectaculoase, sosite de la distanțe mari a mai avut loc recent. Este cazul unor lingouri din cupru de factură egipteană (dar folosite în întregul bazin est-mediteranean), lingouri a căror exemplare au fost descoperite recent în Transilvania și în bazinul mijlociu al Dunării. Descoperirea pe o navă preistorică scufundată în dreptul coastelor Turciei, împreună cu încătura de lingouri egiptene a unui topor sceptru din spațiul carpatic, închide cercul unor descoperiri recente care atestă că oamenii preistorici din spațiul carpatic erau puternic conectați la marile curente de civilizație.

Arheolog dr. Liviu Marta,
Muzeul Județean Satu Mare

Anul XI. Numărul 8. APARE DUMINECA 24 Februarie 1929

Satu-Mare

Subscrierea împrumutului a dovedit că marile țării în frunte cu Anglia, Franța și Statele Unite, au mare încredere în România Peste tot transa a fost acoperită peste așteptări.

Redactor resp.: Dr. M. POPP

Organ politic independent
Apare sub conducerea unui comitet

Redacția și administrația SATU-MARE Str. Lucaciu No. 13
TELEFON: No. 220

Ramura de măslin

Gazetele minoritare scriau mai dăunăzi că pe aeriul lor îmbâcsit de nouri fumurii și grei încep a se vedea mici spărturi albastre de senin, semne răzlețite pe firmamentul minoritar, de sosirea vremilor mai nefătărite și de o iminentă stare de împăcare.

Gazetele minoritare aveau dreptate.

Intr'adevăr, numai de vre-o două-trei luni încoace, de când cârma țării a ajuns în măiastra mâna a domnului Maniu, de atunci gheața deconară, sporită de trecutele guvernări, a început să îngăduie, să crape, și încetul se va porni la vale spre marea uitării necazurilor, și iară vom avea apa lină și străvezie a vremurilor de pace.

Să ne ierte însă minoritarii și să ne cedeze noauă locul întâi de suferințe inexterminabile, pe care le am îndurat de 10 ani încoace, noauă — majoritarilor, noauă națiunei dominante... și apoi, colo, departe pot și ei să ne urmeze.

Intr'adevăr, un stat învingător cum suntem noi și cu visul milenar împlinit, am fost exploatați fără scrupule de o dinastie paralelă celei constituționale, de dinastia Brătienilor, familie care, recunoaștem a avut rol determinant în istoria noastră contimporană, dar a cărei succesori s'au așezat pe cununa de lauri a bătrânului Ion Brătianu și din această postură și-a croit drum paralel cu al celui întâi om din stat. Și marele epigon, Vintilă, a dus la paroxism dogma familiei așa, încât, chiar la ultima tensiune dintre popor și coroană, factorul constituțional a tăiat acest urît nod gordian pe care în zadar căutau să-l deslege desele schimbări de guverne.

Efectele acestui cuminte gest, prin excelență suveran, încep a se întrezări.

Astăzi țara a recâștigat încrederea străinătății. Împrumutul a fost supraseminat, având perspectiva tuturor bunurilor ce vor decurge dintr'insul.

Țara în scurtă vreme se va reface și nu prin ipocrita frază »prin noi inși-ne«, ci cu ajutorul altor țări, doar, precum omul este o ființă socială, totașa, și țările sunt ființe sociale între ele.

Un obiceiu urît

Te indignează acest obiceiu. Și indignare se transformă în revoltă, când vezi mai ales cum, în loc ca el să fie curmat se propagă, cucerește pe ai noștri din ce în ce mai mult.

Este vorba de limba care se vorbește în instituțiile statului.

Cititorule, nu ne legăm de funcționarul minoritar, care o vorbește mai greu pe cea a statului și... parcă... mai bine se înțelege în limba lui. Nu! Nu ne legăm deasemenea de limba ce o întrebuințează funcționarii statului în contactul lor cu publicul. Desigur acest public, neștiind românește sau știind și nevoind să vorbească, să vorbească cum o voi.

Ne doare și ne revoltă alta! Dece în birourile poștei, administrației financiare, primăriei, căilor ferate etc., dece funcționarii *români* vorbesc între ei ungurește? Dece *oșanul acela*, factor poștal, om de serviciu sau funcționar inferior, este nevoit să învețe *sub era românească* ungurește spre a se înțelege ades cu superiorii lui, tot români? Aceasta nu o înțelegem, nu putem să o înțelegem! Rugăm pe ori și cine, ca, atunci când merge la unele autorități să observe în dosul ghișeului cum *bieții români* se muncesc să vorbească ungurește tot cu românii, când foarte bine ar putea să tălmăcească gândul în propria lor limbă.

Dece nu are funcționarul român acea demitate pe care o găsești la cel ceh, imediat ce treci granița? Am fost și eu odată în țara vecină. Fiindcă am cerut un bilet în limba ungară, mi-a închis ghișeul în nas. Era să rămân toată noaptea în gară, dacă nu mă sfătuia un călător să spun cassierului că sunt român și nu știu cehește. Atunci mi-am pregătit câteva fraze nemțești și numai așa am fost servit. Iată cum se poartă funcționarul ceh cu »*publicul*«.

Noi nu cerem aceasta, dar cerem ca, *pentru Dzeu*, românii în instituții să vorbească **între ei** românește.

Șefii de autorități, ei să dea cel dintâiu exemplu, nu numai prin afișarea banalului: »*Vorbiți românește*«, ci printr'un control serios al funcționarilor. Altfel ne batem joc de această țară care ne hrănește și — dece să n-o spunem — chiar de noi înșine.

Cum se strică aspectul estetic al orașului

Sunt unele lucruri în acest oraș care ne sgârie ochiul și ne mirăm cum nu-l sgârie și pe al edililor noștri. Amăritul de »*Bulevard al Basarabilor*«, bulevard zis în derâdere, a ajuns o cloacă de noroi infectată cu ce are orașul mai puturos. Lângă closetul, ținut în cea mai mare murdărie, este o »*băcănie*« fixată pe stâlpi în mijlocul străzii. Ce rost o fi avut această prăvălie de scânduri în mijlocul unei străzi n'am priceput niciodată! Dar mai ales n'am priceput că s'a găsit cineva de la primărie să dea autorizație ca să se ridice o prăvălie de scânduri în inima »*bulevardului*«.

Să fie din cauza lipsei de prăvălii? Nu este adevărat! Prăvălii de închiriat sunt destule și ieftine. Atunci?... Rugăm pe dl primar să intervină ca această șandrama precum și cealaltă ridicată de 2 zile să fie mutate la marginea orașului sau dărîmate.

Lemne pentru invalizi

Guvernul a venit și în ajutorul acestei categorii de oameni. Astfel: Invalizilor li s'au dat câte 3 m³ de lemne de foc, gratuit. Văduvelor și orfanilor aceias cantitate de lemne cu 50% preț redus.

Invalizilor cu 80% infirmitate li s'au dat 5 m³ lemne de construcție (brad sau ștejar) gratuit, din pădurile statului, care le vor ridica în decurs de 6 ani. — Li s'au mai făcut și alte avantaje.

Iată prin urmare că guvernul Maniu în marginele putinței a căutat să ajute și pe acești oameni la care nimeni nu s'a gândit de 6 ani.

Sărbătorirea d-lui inspector șef Augustin Cosma în Satu-Mare

Noul inspector-șef dl. *Augustin Cosma*, incercat și reputat profesor de la liceul Gojdiu din Oradea, a fost câteva zile în Satu-Mare, inspectând școlile și reparind unele nedreptăți ce se comiseseră în trecut.

Precum se știe, profesorii din Satu-Mare au desaprobat de la inceput campania de presă ce se incepuse de unii interesați contra dlui *Cosma*. Acești profesori în cea mai mare parte s'au adunat intr'o ședință la liceul *M. Eminescu* și au telegrafiat dlui ministru Costăchescu, că ei nu se solidarizează cu protestul grupului orădean, ba din contră, primesc cu bucurie numirea dlui Cosma, fiind că îl cunosc ca om integru și capabil.

Corpul didactic sătmărean a voit, cu ocazia inspecției făcută de noul inspector la Satu-Mare, să-l sărbătorească așa cum se cuvine. In sala Cercului civilo-militar s'a organizat un banchet la care au participat profesorii și profesoarele de la toate școalele.

Cel dintâiu a luat cuvântul dl prof. Matei, dir. Școalei normale, care a promis dlui inspector șef tot concursul profesorilor școalei sale.

Dl dr. Eugen Seloș dir. liceului M. E. deasemenea își arată mulțumirea fiindcă îl vede în un astfel de post important pe fostul coleg. Arată calitățile numeroase ale noului inspector și îi promite tot concursul.

Dl prof. *Silviu Tâmaș*, cu cunoscuta-i vervă, spune câteva episoade din viața dlui Cosma cu care a fost coleg de școală. Vorbele dlui Tâmaș inveselese masa.

Dl prof. *Florea*, crede că dl Cosma va fi un om drept și energic.

Dra *Mihăilescu* prof. la liceul de fete, îl salută în numele profesoarelor.

Dl director *G. Dragoș*, Sc. comercială, aduce elogii noului inspector. Spune că are mare incredere în d-sa, fiindcă îl vede tânăr cu vederi largi și cu mână de fier. Găsește că prin d-sa învățământul atât de oropsit în acest județ, va progresa.

Dl insp. șef *Augustin Cosma*, produce pentru unii o surpriză. Surpriza constă în aceea că noul inspector nu numai că nu este nepregătit cum îl atacau adversarii, dar este un adânc cunoscător al problemelor de învățământ. In cele 50 de minute cât ne-a schițat programul viitor de activitate, am înțeles că vorbește pedagogul, psihologul și o energie creiatoare, pusă în serviciul învățământului aici la graniță. Dl Cosma, prin câteva fine ironii, a fixat definetiv intențiunea celor ce l'au atacat și a trecut mai departe. A arătat importanța profesorului român aici la graniță. A demonstrat cu o logică de fier că, dacă în școala trebue să pregătim elevii în cadrul unei educații mai mult utilitariste, profesorul trebue să fie un idealist, căci numai așa va invinge greutățile inerente învățământului unei țări noui inchegate.

In momentele când vorbea am auzit în jurul meu: *acest inspector desigur nu se va lăsa condus de cei din jurul lui cari făceau mutări și schimbări între profesori după bunul lor plac*. Din partea noastră credem că aceste păreri sunt indreptățite, fiindcă dl Cosma ne-a făcut impresia unui om dintr'o bucată, ce nu se lasă convins de intrigi și lingușiri de tot felul.

Asistent

Minoritarii cari vor să știe românește

Nu-i mai numim pe categorii, sunt peste tot, chiar în corpul didactic cu sutele și umplu teatrele maghiare, plătind destul de scump un bilet. Când vorbești cu ei se scuză că nu prea știu românește. (După 10 ani.) Cercetează-le biblioteca. Nicio carte românească, în schimb ultimele noutăți de la Budapesta. Se vând revistele maghiare cu miile la Satu-Mare; românești le numarăm pe degete. Păcătu esc și românii în această privință, păcătuesc insă mai mult minoritarii despre care vorbim mai sus.

Și acum, poate cineva să învețe bine o limbă dacă nu se ocupă de ea? Nu! Atunci minoritarii — acei minoritari, — cari formează astăzi printr'un «norocos» proces de imprejurări elementul *cultural* — să nu vă nedumireasca termenul fiindcă este absolut propriu — cum voesc să stăpânească spiritul acestei limbi dacă nu ne citesc literatura, dacă nu ne *vizitează teatrele*.

Confratele «*România de Nord*» numea cu un termen foarte tare, dar indreptățit, pe acei dintre români cari dându-se drept elita orașului, uită intodeauna să participe la reprezentațiile românești. Au venit aici cei mai buni artiști de la teatrul național din Cluj și București, dar au jucat în fața scaunelor goale. Noi nu ne sfădim cu funcționarii săraci, deși mulți nu sunt așa săraci, primesc multe mii de la statul român, își zic români, dar familiile . . .

Ne legăm de minoritarii cari au slujbe la stat, sunt bine situați și mai ales de unii cari, precum am zis, fac parte din elementul cultural în România Mare. Nu-i vedem la nicio reprezentație românească — poate odată pe an la *Tâmpase!* N'au bani? Nu-i adevărat! Vin pe an 10 trupe române, bune; dacă vin atâtea. Un bilet costă 40—50 lei. Atâta au! Nu bani le trebue, lor cari câștigă intre 8—10 și 15000 lei lunar. Le trebue *bunăvoință*. Aceasta nu o au. Să-i facem să o aibă. Și putem, căci dacă nu ne vor ei pe noi, îi voim noi pe ei. Suntem colegi cu ei, mulți colegi buni. Să le plasăm bilete. Șefii de Instituții, directorii de școli să invite pe minoritari la reprezentațiile românești demne! Să le plaseze bilete; incet se vor obișnui, fiindcă acest popor românesc are și el arta lui care dacă nu o intrece pe cea maghiară totuși o egalează cel puțin.

Așa să facem, să nu se mai inchidă cassa Teatrului de vest cu 1200 lei, iar artiștii buni, să stea buimăciți în fața acestei eclipse culturale — sătmărene.

Oscilațiunele leului

Leul după stabilizare a suferit unele oscilațiuni la bursele streine. Unele cercuri pentru aceasta s'au alarmat. Gazetele liberale, care abia așteptau, au și inceput să discute această oscilație cu rea credință, spre a produce perturbațiuni în viața noastră economică.

Iată insă cum explică Banca Națională oscilațiunele monedei românești.

Un comunicat explicativ dat din partea Băncii Naționale arată cauza micilor oscilațiuni ale leului, dovedind că la toate monetele ce au bază aur, oscilațiile sunt datorite goldpointului unde intră cheltuelile de expediție ale aurului. Comunicatul asigură opinia publică, spunând că fluctuațiunile sunt normale, și inerente oricărei stabilizări monetare.

Intrebările mele deschise către agronomul Ionescu

1. *Este adevărat, că pășunea indreptățiților din Viile Satu-Mare a fost arendată pentru iarnă individului Pop Vasile pentru 2 lei pe cap de oaie «fără orice licitație publică» și această stare cu știrea agronomului continuă și azi?*

2. Este adevărat, că agronomul Ionescu este omul de casă al individului Pop Vasile?

3. Este adevărat, că agronomul refuză de a proteja pe indreptățiți și intenționează a arenda rezerva de stat proprietarilor unguri din Viile Satu-Mare, când acești proprietari sunt formați în composesorat și au datoria a se ingriji singuri de pășune?

4. *Este adevărat, că agronomul a insultat în mod birjăresc pe reprezentantul legal al indreptățiților în fața delegației din comună, folosind expresiuni nedemne de un funcționar public într'un local de autoritate, dar în dosul lui...*

5. Este adevărat, că agronomul amenință pe indreptățiți, în loc să-i incurajeze.

6. Este adevărat, că agronomul face promisiuni oficiale în fața indreptățiților, care nu le indeplinește?

Aștept răspuns pe față și cinstit.

Intreb cu toată răspunderea.

Avocat FELICIAN Gh. ZACIU.

Citiți și răspândiți ziarul Satu-Mare

TURISM

Biserica Sfinților Apostoli Mihail și Gavril, monumentala clădire a Catedralei Greco-Catolice a fost construită între anii 1932-1937, fiind așezată pe locul vechii biserici românești din Satu Mare, construită între anii 1799-1803.

Satu Mare are o mulțime de clădiri încărcate de istorie care merită vizitate (2)

Azi, Palatul Episcopal, Biserica Sfinții Arhangheli, Biserica "Adormirea Maicii Domnului", Muzeul Județean, Grădina Romei

În ediția anterioară a publicației noastre săptămânale v-am invitat să fim împreună turiști în orașul în care trăim, sau să devenim ghizi pentru oaspeții noștri care vizitează prima dată municipiul Satu Mare.

După cum spuneam și săptămâna trecută, cei mai mulți dintre noi ne-am mai izbit de situații în care am avut oaspeți care au venit de prima dată la Satu Mare, iar noi trebuia să le prezentăm punctele mai semnificative ale municipiului. Desigur, am stat doar și ne-am gândit ce să le putem arăta. Ca data viitoare, când va trebui să fim ghizii musafirilor noștri să știm cu ce ne putem lăuda, în urmă cu o săptămână v-am invitat la o plimbare imaginară, unde vă prezentam câteva din obiectivele importante ale orașului, însă, ele fiind destul de multe, ne vom continua vizita la Satu Mare și în ediția de astăzi.

Data trecută am făcut o plimbare în Centrul Vechi și după cum v-am promis, la următoarea noastră vizită în care ne facem turiști pe meleagurile pe care trăim începem să ne îndepărtăm puțin de centrul istoric al orașului, căci străzile din Satu Mare mai ascund numeroase bijuterii arhitecturale și edificii pline de semnificație istorică, pe care trebuie să le cunoaștem.

Catedrale de toată frumusețea

După ce am vizitat centrul istoric al orașului, din Piața Libertății călătoria se poate continua spre **Palatul Episcopiei Romano-Catolice**, o construcție în stil clasic, monumentală, cu linii simple și armonioase. Clădirea a fost ridicată începând cu anul 1805, pe baza planurilor arhitectului Bitthauser Jozsef din Wurtzburg.

Capela episcopală este considerată „bijuteria" palatului episcopal. Mobilierul capelei a fost lucrat din plop de Siberia, de esență moale, ușor de prelucrat, fiind demne de remarcat minunatele sale modele și sculpturi.

Biserica Sfinților Apostoli Mihail și Gavril, monumentala clădire a Catedralei Greco-Catolice a fost construită între anii 1932-1937, fiind așezată pe locul vechii biserici românești din Satu Mare, construită între anii 1799-1803. Stilul edificiului este inspirat de arhitectura românească tradițională, cu o cupolă de pandantive, cu un pronaos flancat de două turnuri laterale cu logii, cu portalul de intrare monumental, trasat de o arhivoltă cu profiluri bogat ornamentate cu brîu în torsadă și vrejuri de acant. Planurile construcției au fost elaborate de arhitecții Victor Smigelschi și G.P.Liteanu. Zugrăvirea și pictarea interiorului au fost realizate de Schnell și frații Profeta. În subsolul catedralei se află o colecție de cărți vechi, icoane și obiecte de artă. Aici se află peste 40 de icoane pe sticlă și lemn.

La capătul străzii, într-un loc deschis, se găsește **Biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului"**. Aceasta a fost construită între anii 1932-1937. Respectă stilul bisericilor românești cu brâul exterior specific. Pictura a fost executată de frații Eugen și Eremia Profeta. Biserica are un cor renumit - cu o tradiție de peste 80 de ani și un bogat fond documentar care vorbește despre bisericile românești din interiorul cetății Sătmar, despre schismaticii de pe aceste locuri și lupta românilor împotriva campaniei de deznaționalizare a episcopiei de Muncaci. Intrarea se face printr-un portal monumental - arcade sprijinite pe șase coloane.

Exonartexul este deschis pe cele trei laturi, iar momentan aflându-se în curs de restaurare, în curând va străluci din nou în vechea sa splendoare.

Partea de nord-est a orașului

Muzeul Județean este una dintre cele mai importante instituții de cultură ale județului Satu Mare. Clădirea actuală a sediului central are două niveluri, remarcându-se ca element caracteristic linia dreaptă ce alternează cu arcurile semicirculare ale ferestrelor clădirii, articulând cele două fațade (cea principală de pe str. Vasile Lucaciu și cea de pe Calea Traian). Clădirea câștigă în monumentalitate prin cele cinci coloane adosate fațadei principale. În perioada comunismului aici se afla sediul partidului și, cu ocazia vizitelor sale la Satu Mare, pe balconul din față Ceaușescu își rostea discursurile sale interminabile. Însă după evenimentele din 1989 aici a fost aplaudată și cuvântarea regelui Mihai și a reginei Ana.

Din acest punct, ne continuăm plimbarea spre gară, dar mai întâi vom poposi câteva momente și în **„Grădina Romei"**, existența căreia se leagă de numele unui edil al orașului de la începutul secolului XX: Kiss Gedeon. Parcul are o suprafață de 750 de ari. În incinta parcului s-a construit clădirea Băii Comunale (actualmente Casa Verde), care, după un proces amplu de restaurare și-a redobândit frumusețea de odinioară. Pe vremuri a existat în parc și un restaurant în fața căruia s-a amenajat un mic lac artificial, pe care orășenii se plimbau cu bărcuțele, două încăperi spațioase unde se țineau baluri. Aici a funcționat și fabrica de porțelan DAC a lui Aurel Popp. Azi, aleile de platani și tei înconjoară terenurile de joacă pentru copii și tot pentru aceștia funcționează un trenuleț care circulă în interiorul parcului. Mai demult acest trenuleț își urma traseul pe șine, iar în ultimii ani a fost înlocuit cu unul care se plimba pe aleile din incintă. Un element decorativ al parcului, care nu poate fi scăpat din vedere este trenulețul (Zsuzsi), o locomotivă cu un vagon, care, cu câteva decenii în urmă circula pe căile ferate înguste ale județului Satu Mare.

Clădirea Gării CFR a fost construită de inginerul Pfaff Ferenc în 1899 și seamănă cu toate celelalte gări ce s-au construit în Imperiul Austro-Ungar în această perioadă.

Nu departe de gară, tot în partea estică a orașului, pe malul drept al Someșului, se găsește **zona de agrement „Someș"**, actualmente Nord-Vest Termal Parc, un șrand modern, frecventat de numeroși turiști sosiți atât din județ, cât și din județele învecinate. Aici au fost captate izvoare de apă termală cu o mineralizare de 99,96, conținând clor, natrium, calciu, magneziu și având o temperatură de 36,5°C, cu un efect terapeutic pentru numeroase afecțiuni.

Biserica „Calvaria"

Revenind în Centrul Vechi al orașului și pornind pe strada Cuza-Vodă găsim numeroase clădiri impunătoare, multe dintre ele datând din secolul XIX.

Pe prima străduță care se deschide spre dreapta, strada Mihai Eminescu, găsim o altă bijuterie a orașului, **Biserica Romano-Catolică „Calvaria"**, cu un parculeț minunat în fața ei. Prima clădire a bisericii a fost construită în 1844, dar terenul a cedat și zidurile s-au crăpat. De aceea, în anul 1908, biserica a fost demolată și reconstruită în stil neogotic, de către frații Weszelovszky. Ornamentele, motivele florale, frumusețea „dantelăriei din piatră" cu care sunt decorate ferestrele dau bisericii o atmosferă medievală. Cele două clădiri cate stau parcă făcute să ocrotească biserica întăresc și mai mult acestă senzație.

Este vorba de două clădiri impunătoare, care, la ora actuală găzduiesc două dintre cele mai prestigioase licee din municipiul Satu Mare: Colegiul Național Mihai Eminescu și Colegiul Național Kölcsey Ferenc, însă, despre acestea vom vorbi într-una din edițiile viitoare ale suplimentului nostru, Informația Zilei de Duminică.

Eva Laczko

Nu văd un viitor sumbru pentru muzica clasică. Mi se pare că odată cu creșterea nivelului de educație setea pentru cultură crește. O idee ar fi introducerea de concerte educative nu doar pentru copii, ci și pentru adolescenți și adulți, în genul celor realizate de Leonard Bernstein. Este de datoria managerilor de filarmonici să elaboreze o strategie pe termen lung de a asigura continuitatea publicului.

INTERVIU

Vlad Răceu: "Odată cu nivelul de educație, setea pentru cultură crește"

Unul din cei mai apreciați violoniști sătmăreni, Vlad Răceu a susținut săptămâna trecută un reușit recital în sala Filarmonicii alături de Francesco Ionașcu, interpretând duete de Pleyel, Alard și Prokofiev. În ultimii ani a oferit, ca solist, interpretări aplaudate ale unor concerte redutabile pentru vioară și orchestră, cum ar fi cele compuse de Mendelssohn, Prokofiev sau Richard Strauss. De la începutul acestui an este în mod oficial solistul concertist al Filarmonicii "Dinu Lipatti".

Vlad Răceau este lector universitar doctor la catedra de vioară a Academiei de Muzică "Gheorghe Dima", violonist în cadrul Filarmonicii "Transilvania" Cluj-Napoca și din ianuarie 2019 solist concertist al Filarmonicii "Dinu Lipatti"

Vlad Răceu s-a născut în data de 27 februarie 1987 în Satu Mare, într-o familie de muzicieni, ambii părinți, Danil și Luminița Răceu, fiind violoniști. A început studiul viorii la frageda vârstă de șase ani, sub îndrumarea tatălui său, care de pe atunci deținea funcția de concert-maestru al Filarmonicii "Dinu Lipatti" din Satu Mare. Tatăl i-a fost profesor inclusiv în anii de liceu petrecuți la Liceul de Artă "Aurel Popp" din Satu Mare.

Încă din perioada studiilor preuniversitare s-a remarcat la concursurile și olimpiadele naționale, dovada fiind numeroasele premii obținute. De la debutul scenic ca solist în cadrul concertelor pentru elevi organizate de Filarmonica Satu Mare, din anul 1995, activitatea sa concertistică include turnee atât în țară, cât și în Ungaria, Germania, Elveția și Olanda.

În septembrie 2007 a obținut locul I la Concursul Internațional "Ștefan Ruha" organizat de Filarmonica sătmăreană, iar în luna decembrie a aceluiași an premiul I și Marele Premiu la Concursul Internațional "Remember Enescu". Susține frecvent concerte în calitate de solist, în compania orchestrelor filarmonicilor din Satu Mare, Oradea, Botoșani, Craiova, Cluj-Napoca, Brașov, Târgu Mureș și Sibiu.

Printre violoniștii cunoscuți cu care Vlad a studiat în cadrul unor cursuri de măiestrie se numără Gabriel Croitoru, Nicușor Silaghi, Sherban Lupu, Silvia Marcovic, Ernst Kovacic, Liviu Prunaru, David Grimal și Florin Paul. A evoluat sub conducerea mai multor dirijori de bun renume: Cristian Mandeal, Christian Badea, Emil Simon, Petre Sbârcea, Gheorghe Costin, Gabriel Bebeșelea, Mihail Agafița, Lawrence Foster, Daniel Cohen. Soția sa Octavia este pianistă, cei doi formând un duet apreciat în domeniul muzicii de cameră. Au un fiu care iubește deja vioara.

Vlad a urmat studiile de licență și ciclul de studii masterale ale Academiei de Muzică "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca, la clasa de vioară a prof. univ. dr. Victoria Nicolae, absolvind în anul 2010 și respectiv 2012 cu nota maximă. În prezent este lector universitar doctor la catedra de vioară a Academiei de Muzică "Gheorghe Dima", violonist în cadrul Filarmonicii "Transilvania" Cluj-Napoca și din ianuarie 2019 solist concertist al Filarmonicii "Dinu Lipatti" Satu Mare.

- Prima întrebare o să fie ca pe Mezzo: care a fost primul tău șoc muzical? Știu că ai trăit într-o casă de muzicieni, dar când ai știut că muzica va fi și drumul tău în viață?

- Văzându-mi părinții studiind, mi s-a trezit interesul pentru vioară. Era interesant cum un "băț" și o "cutie" pot produce asemenea sonorități. Bineînțeles că nu m-am putut abține și am încercat și eu să "cânt". Și tot așa, dintr-o joacă, am ținut împreună cu tatăl meu și prima lecție de vioară. Nu știu dacă a existat un moment, o oră astrală, în care să știu că acesta îmi va fi drumul, sau cel puțin nu îl pot identifica.

- Te-ai gândit vreodată să faci altceva decât vioara, tot în zona muzicii? Cum a trecut de pildă Luiza Fatyol de la vioară la canto, cu mare succes. Sau, cine știe, să te lași?

- În timpul liceului am cochetat cu teatrul, împreună cu câțiva prieteni, și în momentul admiterii eram destul de determinat să duc în paralel și această artă, însă din lipsă de timp (studiam destul de mult la vioară) am abandonat ideea. Dacă performanța violonistică nu mi-ar fi adus rezultate satisfăcătoare cu siguranță m-aș fi orientat spre altceva.

- Cum a fost să îl ai pe tatăl tău profesor la școală? Ați reușit să diferențiați rolurile de acasă și de acolo?

- Să ai un părinte și în rol de profesor este un lucru delicat și o spun nu neapărat din experiență proprie, ci mai mult din cazurile pe care le cunosc. În situația noastră nu pot să spun că am defalcat clar cele două ipostaze.

- Cum a fost primul concert public cu orchestra?

- Pffff. Dificilă întrebare. Cred că era la vârsta de 8 ani. Majoritatea copiilor se rușinează când văd o persoană nouă; imaginați-vă cum se simte un copil care vede sute de perechi de ochi ațintiți asupra sa.

- Ai acumulat foarte repede un repertoriu consistent și pretențios. Cum înveți o lucrare nouă și cât timp îți ia?

- Am avut norocul să cânt la un instrument pentru care s-a scris destul de mult. Lucrările pe care le abordează violoniștii datează de la începutul secolului XVI până în contemporaneitate. Vorbim despre mai mult de jumătate de mileniu de creație! În acest sens, timpul de aprofundare a unei lucrări e influențat de o sumedenie de factori, cum ar fi dificultatea tehnică, durata sau tipul scriiturii. Pe lângă acestea, încerc să urmez sfatul lui George Enescu către discipolul său, Yehudi Menuhin, care îi spunea să cerceteze tot ce e posibil despre compozitor, stilul componistic, contextul în care a creeat, scrisori etc.. Percepția asupra unei lucrări se schimbă odată cu trecerea timpului, deci sintagma "am învățat o lucrare" se referă mai mult la realizarea tehnică.

- Cum au fost profesorii de la Academia din Cluj? Cum se face că ai ales să rămâi să predai în universitate?

- Am decis să predau la Academia de Muzică din Cluj-Napoca fiindcă mi s-a părut o bună oportunitate de a-mi continua perfecționarea muzicală, învățându-i și pe alții, nu doar pe mine. Cu siguranță am fost influențat de regretata mea profesoară, Victoria Nicolae, un pedagog desăvârșit.

- Cât de mult au contat concursurile în dezvoltarea ta ca muzician? Cât de important e spiritul competitiv în acest domeniu?

- Necesitatea concursurilor în dezvoltarea unui muzician este un subiect îndelung dezbătut, iar părerile sunt împărțite. Depinde foarte mult de personalitatea fiecăruia, pentru cei cu spirit competitiv este necesar, însă pentru o fire sensibilă poate fi devastator. Câștigarea concursurilor nu e o rețetă a succesului, la fel cum obținerea unui rezultat modest nu reprezintă un eșec.

- Ai fost la cursuri de măiestrie cu mai mulți violoniști celebri. Care dintre aceste personalități te-a impresionat și de la care ai avut mai mult de învățat?

- Consider că am avut de învățat de la fiecare, în primul rând prin prisma faptului că am luat contact cu tendințele interpretative de Europa de vest și America. E foarte important să nu fim izolați nici din punct de vedere cultural, iar televizorul sau Youtube-ul nu pot substitui experiențele directe.

- Cum a fost momentul în care ai luat loc în orchestra Filarmonicii sătmărene, la vioara 1? Cum te-ai simțit?

- M-am simțit ca în familie (chiar eram!), alături de oameni pe care îi cunoșteam de când eram mic. Cu toate acestea, am încercat să mențin o atitudine cât mai profesionistă.

- Care e diferența între experiența de solist și cea de membru al unei orchestre?

- Cele două ipostaze sunt foarte diferite din multe puncte de vedere, de exemplu: în orchestră violonistul nu trebuie să iasă în evidență și să se muleze pe timbralitatea partidei. Solistul este o "mică vedetă" și trebuie să epateze prin diferite mijloace.

- Dirijori cu care ți-a făcut plăcere să lucrezi? Au fost momente când viziunea ta de solist asupra unei piese nu a coincis cu a dirijorului?

- Cele mai plăcute colaborări au fost cu colegul și prietenul meu, Gabriel Bebeșelea, care urmează o carieră spectaculoasă în țară și în străinătate. Pentru a realiza un concert reușit trebuie să existe flexibilitate din ambele părți, findcă se poate întâmpla ca ideiile sau concepția asupra unei lucrări să difere.

- Cât de mult contează faptul că soția ta e muzician și cântați împreună? Am observat că la muzicieni există tendința asta de a forma cupluri între ei. Cum ți-o explici?

- E normal ca oameni din același mediu să formeze cupluri, dar nu m-am gândit să-mi explic fenomenul. Îmi convine faptul că putem discuta în familie lucruri legate de profesia noastră.

- Revenind la întrebări tip Mezzo: ce înregistrare ai duce cu tine pe o insulă pustie?

- 3'44" de John Cage (glumesc). Înregistrările, fie ele audio, vizuale sau audio-vizuale, au dezavantajul că nu aduc nimic nou, spre deosebire de un concert live, și deja după prima ascultare sau vizionare devin previzibile. Dacă mă întrebi ce lucrare aș asculta cu plăcere aproape oricând, aș spune "Fantezia pe o temă de Thomas Tallis" de Ralph Vaughan-Williams. Am dat deja două titluri de lucrări mai puțin cunoscute pe care cititorii sper să le caute pe Youtube.

- Care e compozitorul pe care ai dori să-l explorezi integral?

- Nu prea am cum să explorez integral un compozitor, fiindcă toți au mai scris și altceva în afară de lucrări pentru vioară.

- Ce alte genuri muzicale te interesează? Alte preocupări de timp liber?

- Ascult cu plăcere muzica rock sau din folclorul diferitelor popoare, dar cu moderație. Mare parte din zi mi-o petrec făcând muzică, așa că de multe ori apreciez liniștea. Îmi place să petrec timpul liber alături de familie și prieteni, în aer liber când vremea ne permite sau acasă.

- Ce viitor crezi că are muzica clasică? Ce s-ar putea face bun pentru întinerirea publicului? Mărturisesc că am fost la concertul tău cu Prokofiev 2, în primăvara lui 2018, cu o tânără care era la primul ei concert simfonic și a fost încântată, deși piesa nu era printre cele ușurele.

- Nu văd un viitor sumbru pentru muzica clasică. Mi se pare că odată cu creșterea nivelului de educație setea pentru cultură crește. Ca răspuns la a doua întrebare pot să spun că o idee ar fi introducerea de concerte educative nu doar pentru copii, ci și pentru adolescenți și adulți, în genul celor realizate de Leonard Bernstein. Este de datoria managerilor de filarmonici să elaboreze o strategie pe termen lung de a asigura continuitatea publicului.

- Cât de mult (mai) contează critica muzicală?

- Critica muzicală nu cred că mai are o influență decisivă asupra carierelor muzicienilor, cel puțin nu în România.

- Cum ai chema tu oamenii la un concert?

- "Când cuvintele eșuează, muzica este cea care vorbește." (Hans Christian Andersen)

A consemnat Vasile Andreica

PERSONALITĂȚI

Pe timpul războiului și-a urmat soțul în refugiu în Moldova, activând ca soră de caritate în spitalele militare, activitate care a făcut să fie denumită "Mama răniților".

Regina Maria a României, 81 de ani de la trecerea în eternitate

Regina Maria a României s-a născut la 29 octombrie 1875 în localitatea Eastwell Park, Ashford, Kent, Anglia și a decedat la 18 iulie 1838, la castelul Pelișor din Sinaia, în Regatul României. A fost înmormântată la Mănăstirea Curtea de Argeș. A fost principesă de coroană și a doua regină a României, în calitate de soție a principelui de coroană, devenit ulterior regele Ferdinand I al României.

Regina Maria provine dintr-o familie imperială, are numele Maria Alexandra Victoria de Saxa-Corburg și Gotha, a fost mare prințesă a Marii Britanii și Irlandei, fiind nepoata Reginei Victoria a Marii Britanii. Părinții săi au fost Alfred Ernest Albert de Saxa-Corburg și Ghota, duce de Edinburgh, iar mama sa a fost Maria Alexandrovna Romanova, mare ducesă a Rusiei, unica fiică a țarului Alexandru al II-lea al Rusiei. Regina Maria și-a petrecut copilăria și adolescența la Eastwell Park, reședința familiei din comitatul Kent.

Regina Maria se căsătorește la 29 decembrie 1892, la vârsta de 17 ani cu Ferdinand I de Hohenzollern, moștenitorul tronului României, nepot de frate al Regelui Carol I și li se rezervă Palatul Cotroceni (Nicolae Iorga, Regina Maria, Cartea Românească, București, 1923).

De la început, Regina Maria a reușit să se integreze națiunii române, care o adoptase ca principesă și începând cu anul 1914, ca regină.

Regina Maria a urmărit constant întărirea legăturilor dintre România și Marea Britanie, dovedind reale calități diplomatice în susținerea și apărarea intereselor României. S-a opus intrării României în Primul Război Mondial de partea Puterilor Centrale și a susținut alianța cu Antanta, în vederea susținerii de către țările Antantei a realizării Statului Național Unitar Român.

"Mama răniților"

Pe timpul războiului și-a urmat soțul în refugiu în Moldova, activând ca soră de caritate în spitalele militare, activitate care a făcut să fie denumită "Mama răniților".

În perioada Conferinței de Pace de la Paris din 1919, dar și după încoronarea ca regină alături de Regele Ferdinand la 15 octombrie 1922 la Alba Iulia, Regina Maria a participat la o campanie diplomatică pentru recunoașterea internațională a Statului Român reîntregit, având întrevederi cu suveranul englez, cu președintele S.U.A., Woodrow Wilson, cu premierul francez Georges Clemenceau, sau cu reprezentanți de marcă ai massmediei europene.

Regina Maria a avut șase copii: Carol al II-lea, Regele României, Elisabeta, Regina Greciei, Maria, Regina Iugoslaviei, Principele Nicolae, Ileana, Arhiducesa Austriei și Principele Mircea.

După moartea Regelui Ferdinand și venirea la putere a fiului său, Carol al II-lea, acesta a îndepărtat-o din viața politică, obligând-o practic să trăiască într-un fel de exil intern la reședințele sale de la Balcic și Bran.

În ultimii săi doi ani de viață, fiind bolnavă, Regina Maria s-a tratat la diferite sanatorii din Europa, revenind în România în vara anului 1938, decedând la reședința sa de la Pelișor.

Regina Maria a cerut prin testament ca trupul să fie înhumat în Biserica Episcopală de la Curtea de Argeș, iar inima să fie păstrată într-o raclă la capela Stella Maris din Balcic.

Maria de Edinburgh, prințesa cu ochi albaștri argintii, a fost considerată una dintre cele mai frumoase femei din lume

Regina Maria a fost o iubitoare și o colecționară de artă, susținând o serie de personalități artistice și literare cu burse și bani. Este autoarea unor interesante scrieri memorialistice, precum și a unor povești și poezii pentru copii.

Despre personalitatea Reginei Maria, Constantin Argetoianu, unul din criticii săi, a scris: "Oricâte greșeli ar fi comis Regina Maria, înainte și după război, războiul rămâne pagina ei, pagină cu care se poate făli, pagină ce se va așeza în istorie la loc de cinste. O găsim în tranșee, printre combatanți în rândurile înaintate, o găsim în spitale și în toate posturile sanitare printre răniți și bolnavi. O găsim de față la toate adunările care încercau să facă puțin bine. Nu a cunoscut frică de gloanțe și de bombe, cum nu a cunoscut teama și scârba de molimă sau nerăbdarea față de eforturile așa de des inutile, provocate de dorința ei de a face bine. Regina Maria și-a îndeplinit datoria pe toate fronturile activităților sale, dar mai presus de toate pe acela al încurajării și ridicării moralului acelora care o încurajau și care au trebuit să decidă în cele mai tragice momente soarta țării și a poporului său. Se poate afirma că, în răstimpul pribegiei noastre în Moldova, Regina Maria a întrupat aspirațiile cele mai înalte ale conștiinței românești. Prin modul cum a influențat în 1916 intrarea României în război și din nou în 1918, când aproape numai datorită ei, Regele Ferdinand nu a ratificat dezastruoasa Pace de la București, Regina Maria rămâne ca una din cele mai mari figuri ale istoriei noastre naționale". (Constantin Argetoianu, Pentru cei de mâine, amintiri din vremea celor de ieri, Vol. 3, partea a V-a, Editura Humanitas, București, 1992, p. 109).

Pentru merite deosebite, Regina Maria a fost decorată cu: "Marea Cruce a Ordinului Coroana României", "Marea Cruce a Ordinului Carol I", "Legiunea de Onoare a Franței", "Medalia Militară Franța", "Ordinul Coroana Italiei", "Ordinul Imperial al Coroanei Marii Britanii", "Ordinul Crucea Regală Marea Britanie", "Ordinul Crucea Roșie Marea Britanie", "Ordinul Victoria și Albert Marea Britanie", "Ordinul Sfântul Ioan Marea Britanie", "Ordinul Vulturul Alb Serbia", "Ordinul Sfântul Sava Serbia", "Ordinul Regina Maria Spania".

Scrisoare către românii refugiați și din tranșee

Maria de Edinburgh, prințesa cu ochi albaștri argintii, a fost considerată una dintre cele mai frumoase femei din lume.

Autorii prezentului material s-au gândit să prezinte mai jos, un minunat text al Reginei Maria, care a emoționat până la lacrimi pe românii refugiați, dar și pe cei din tranșee, cărora le era, de fapt, destinat:

"Este o oră de care n-am vorbit niciodată, o oră sumbră și tristă, pe care nimănui n-o putem împărtăși, ora în care trebuia să umblu cu fruntea sus, ca nimeni să nu-mi vadă lacrimile din ochi, ora în care nu-mi mai rămânea nimic alta decât să trec cu privirile dincolo de lucrurile acestui pământ, spre un viitor învăluit în ceață, pe care-i stăpân numai Dumnezeu.

Trebuia să fiu tare în acel ceas, să nu strig, să nu mă tânguiesc, să arăt drumul exilului simplu, liniștit, pentru ca panica să fie înlăturată și nimeni să nu se îngrozească. De mine atârnau alții, ca să vadă cum voi îndura ce era de îndurat. Eu tăceam. În ceasul acela numai tăcerea putea îmbărbăta.

Trei luni au trecut de atunci, trei luni nesfârșite, trei luni, care mi-au părut trei ani, atât au fost de pline de durere și de groază, luni petrecute aproape de inima poporului meu, luni în care i-am auzit gemetele și am trăit din nădejdile și temerile lui. Luni în care, cu poporul meu, am muncit și am plâns, încercând totul ca să-i usuc lacrimile.

Dacă sunt clipe în care numai tăcerea ne poate ajuta să îndurăm datoria ce avem de îndeplinit, sunt și clipe când avem dreptul să ridicăm glasul și să ne strigăm dorințele și părerile de rău.

Trei luni au trecut de când Bucureștii ne-a fost răpit, de când vrăjmașul a lovit în chiar inima pământului nostru. Trei luni! Și azi aș vrea ca toți cei câți iubesc, câți regretă și câți plâng să-și cufunde, împreună cu mine, privirile în depărtarea aceea și să-și aducă aminte de ce am pierdut.

Mi se pare că ar trebui să mă ridic pe un munte foarte înalt, să ajung până în vârf, și de acolo să pot zări fumul ce se resfiră din orașul care a fost cuibul tuturor inimilor noastre și azi zace, înlănțuit și tăcut, sub jugul vrăjmaș. Într-adevăr, inimă a pământului nostru, centru însuflețit care ne lega, ne hrănea energiile și ne umplea de mândrie – cine dintre noi va uita vreodată ultimele zile de spaimă, când nădejdea scădea mereu, când de pretutindeni glasul tunului împrăștia vestea-i înfricoșată, înștiințându-ne că primejdia se apropie, că peste puțin va trebui să înceapă pribegia, tristețea și întunericul.

E greu să vorbești de propria-ți durere, când atât de mari sunt suferințele tuturor. Totuși, vorbesc azi de mâine, pentru că știu că durerea mea este durerea țării întregi, că mii și mii de glasuri răspund glasului meu, atunci cînd plâng durerea obștească și tot ceea ce a rămas dincolo de linia de foc, care, ca o rană pe sânul unei mame, a tăiat în două patria noastră iubită.

Vă vorbesc eu, Regina voastră, și aș vrea ca glasul meu să pătrundă în toate inimile, să străbată în toate căminurile, să meargă spre cel nefericit, s-ajungă până la eroul culcat în patu-i de zăpadă.

Aș vrea să știți cu toții că am jelit cu voi, că am împărtășit toate suferințele, că v-am înțeles toate deznădejdile, că nu-i jertfă a voastră pe care să n-o fi prețuit. Și aș mai vrea să vă spun aceasta: Inimile se leagă mai strâns în zilele de restriște decât în cele de bucurie, în zilele de război decât în cele de pace. (...)

București! Care-i fața ta azi? Porți oare văl de doliu pentru toți copiii tăi pribegi? Ori ai un surâs prefăcut, spre a nu dezlănțui asupra bieților tăi oameni mânia acelora care astăzi se cheamă stăpânii tăi? Cele mai mărețe clădiri ale tale fost-au necinstite de steaguri care nu poartă cele trei sfinte culori în fața cărora fiecare român se descoperă? Perdelele ferestrelor fost-au trase, pentru ca cei rămași să nu vadă pe străinii cu cască plimbându-se și făcând gardă în fața Palatului regal? Spitale, pe care noi le pregătisem cu atâta duioșie pentru răniții noștri, sunt astăzi pline de venetici care nu vorbesc limba noastră, bucuroși de amărăciunile pe care le-au semănat la noi în Țară?

O, București! Eu te-am părăsit fără un cuvânt de bun rămas, eu, care de atâtea ori am fost aclamată pe străzile tale!... Mi se spusese că trebuie să plec în tăcere, fără să arăt durere și fără să trezesc în sufletul celor osândiți să rămâie amarul despărțirii. Lăsându-te așa în voia sorții, mă simțeam ca un fugar trădător... Să plec, să nu mai văd nimic, din durerea ta, să te știu fără sprijin, pradă acelora care se îmbulzeau să sugă sângele inimii tale!...

Și tu, Cotroceni, lăcaș iubit, cămin orânduit după gândurile mele, casă care cunoști glasul copiilor mei, grădină unde alergau odinioară picioruşele lor... Cotroceni, te-am părăsit fără a spune o vorbă celor lăsați să te vegheze, nemaiaruncând decât o privire spre odăile care adăposteau mândria mea. Am avut tăria să-i zâmbesc bătrânului servitor, care se uita la mine înspăimântat, parcă înțelegând că tăcerea mea ascunde un adevăr grozav... Te-am părăsit. Și unul singur, da, unul singur a primit oftările mele din urmă, dar acela era atât de mic, atât de tăcut, că în veci nu va spune aceea ce mama lui i-a murmurat în ceasul plecării.

Era seară. Umbrele pătrundeau în biserică și cu ele am intrat și eu în sanctuarul unde grămezi de flori albe împrăștiau miresme. Aici, lângă mormântul așa de curând închis, mi-am smuls masca ce purtasem ziua întreagă și mi-am gemut durerea ființei plăpânde care zăcea sub lespezi... I-am mărturisit că plec, că mă duc și nu știu când mă voi întoarce... L-am rugat să mă ierte că-l părăsesc, să ierte pe mama lui că se duce cu ceilalți cinci și că-l lasă pe el, cel mai mic din toți, îl lasă singur, în voia celor care grabnic vor lua în stăpânire locurile atât de scumpe nouă.

Cum plângeam acolo, în singurătatea deznădejdii, mi se părea că aud glasul armatelor care se apropiau și, înfiorându-mă, am înțeles că erau soldați, de-ai noștri care cu piepturile lor făceau zid în jurul căminului nostru amenințat. M-am gândit atunci la toți cei care aveau să mai cadă, înainte ca dușmanul să poată trece acest prag sfânt, și cu jale mi-am dat seama că nu voi mai fi lângă ei, să le leg rănile, să-i mângâi în suferință...

Poate așa a fost să fie: trup din trupul meu să rămâie în pământul capitalei noastre, chiar și după despărțire. Destinul a vrut ca pe cel mai tânăr dintre copii să mi-l las supt pietrele reci ale unei biserici de acolo. Și, poate, Dumnezeu mi l-a luat numai ca semn că tot acest chin și jertfă nu sunt decât o furtună trecătoare. Și de vreme ce Mircea a rămas zăvorât aici, așteptând întoarcerea mea, negreșit va trebui să mă întorc.

Când a murit el, poporul credea că Dumnezeu mi-a cerut jertfă copilul pentru ca, în curata-i nevinovăție, să apere în ceruri dreptul pământului părăsit.

Așa să fie! Căci eu cred în ziua întoarcerii, în ceasul biruinții, eu cred că sângele vitejilor noștri n-a fost vărsat în zadar. Într-o zi, brațele tale se vor deschide largi, ca să ne primească, o, capitala noastră! Steaguri vor fâlfâi la ferestrele tale, străzile îți vor fi așternute cu ramuri, și acei pe care îi vei îmbrățișa nu vor mai ști dacă inimile lor se vor frânge de durere ori de bucurie.

Este în puterea lui Dumnezeu ca eu, Regina voastră, să împărtășesc cu voi acest ceas solemn. Dar cer poporului meu să-mi îndeplinească o singură dorință : dacă nu îmi va fi dat să intru odată cu voi în cetatea noastră scumpă, duceți toate florile, pe care mi le-ați dat mie, la altarul unde-i culcat copilul meu, risipiți-le pe mormântul lui, grămădiți-le, umpleți biserica întreagă de flori, pentru ca acela, care atâta vreme a fost singur, să aibă și el o parte din praznicul vostru de bucurie" (Februarie 1917, Regina Maria a României).

Prof. dr. Ioan Corneanu,
Ing. Mircea Pîrlea

Așa cum o vedeam noi, Ea, Doamna, era suverană și nu ne-o puteam închipui îngenuncheată, subordonată, umilă. Era exact imaginea Domnului Trandafir cu care aveam să facem cunoștință mai târziu și în care oricine o putea recunoaște cu ușurință și pe Doamna Danciu.

Danciu Maria, o învățătoare iubită și stimată de copiii din satul Silvaș

Nu-mi este clar în memorie, nici măcar în cea afectivă, momentul anume când a apărut Doamna în sat. Știu doar că m-am pomenit cu umbra ei binefăcătoare deasupra capului, deasupra ființei mele, cam pe la vârsta de șapte ani.

Satul nostru, sat de câmpie, n-a fost niciodată mare ca întindere, însă cuprindea între hotarele sale acel "imago mundi" fiind un univers în sine, cu profunzimi și înălțimi spirituale greu de măsurat și chiar de bănuit. (vezi: Viorel Câmpean-Silvaș; contribuție monografică). În ciuda traumelor cauzate de dominația austro-ungară și de tăvălugul comunist, satul, tipic adelean, și-a păstrat coordonatele majore cu tot ce avea bun și demn, ca o comunitate așezată, bine statuată din toate punctele de vedere, cu Preotul și Dascălul în centru.

Respect pentru "omul cu carte"

Așa se face că sătenii, de la mic la mare, au privit-o pe învățătoarea Danciu Maria cu condescendență, încă de la început. Din capul locului, la noi în sat, "omul cu carte" era respectat, cu atât mai mult cu cât era dascăl, și nu unul oarecare; tânăra învățătoare și soțul ei se trăgeau din Maramureșul istoric, ceea ce le conferea un soi de noblețe în ochii sătenilor. După tradiție, bătrânii îi spuneau Dieciță pronunțat cu acel d palatalizat specific zonei (masc. diac). Noi, copiii, nu i-am zis niciodată în afara clasei „tovarășa învățătoare", în ciuda faptului că unele dintre aberațiile comuniste se manifestau și la noi cu prisosință.

Doamna Danciu, cu soțul și cu unica lor fiică, apărută relativ târziu, locuiau în casa cu trei încăperi tip vagon, construcție specifică locului, în aceeași curte și pe aceeași linie cu clădirea școlii. În partea de "dinjos" curtea avea gard comun cu țintirimul (curtea bisericii) cu care comunica printr-o portiță. Poarta principală era în partea opusă, iar în spatele școlii, spre ulița noastră, se mai afla o portiță. Peste curte erau acareturile aferente, o grădină de zarzavat, iar în colțul dinspre biserică era o mică livadă, cu singurii caiși pe care îi știam noi în sat pe vremea aceea. (...)

Ceea ce o făcea să strălucească și să se impună în ochii mei și nu numai, era inteligența, mintea ei ascuțită susținută de o personalitate bine structurată și consolidată, din toate punctele de vedere, mai ales profesional. Avea o cultură vastă, opinie și atitudine fermă și mai ales avea răspuns la orice întrebare, după cum o percepeam nu numai noi, copiii, dar și adulții. Își știa exact rolul și rostul care o aduseseră în satul nostru și care se constituiau clar, pentru ea într-o adevărată misiune.

Așa cum o vedeam noi, Ea, Doamna, era suverană și nu ne-o puteam închipui îngenuncheată, subordonată, umilă. Era exact imaginea Domnului Trandafir cu care aveam să facem cunoștință mai târziu și în care oricine o putea recunoaște cu ușurință și pe Doamna Danciu. În naivitatea noastră, ni se părea pe atunci că ea nu are de dat socoteală nimănui pentru ceea ce face și cum face. Noi vedeam în ea o instanță supremă, pe care acum eu o numesc propria conștiință sau frica de Dumnezeu, împletită cu dragostea pentru noi, copiii și responsabilitatea pe care și-o asuma pentru viitorul nostru, al fiecăruia.

Elevi alături de doamna învățătoare Danciu Maria, în anii '70

Rânduiala de la școală

Școala satului avea doar patru clase primare, pe vremea mea, învățând simultan câte două, alternativ, dimineață/după masă sau toate patru, deoarece clădirea consta dintr-o singură sală de clasă. De menționat că, pe lângă Doamna Danciu au activat cu intermitențe, în funcție de situație, și alți învățători, alte puncte luminoase în oglinda copilăriei mele.

Rânduiala și disciplina erau sfinte în mica noastră academie. Una din cele mai limpezi și reverberante amintiri, este momentul controlului de dimineață, un ritual care, pentru mine, presupunea emoție și responsabilitate, fie ca elev de serviciu, sau elev de rând. Pentru că, da, chiar intram pe un fel de rând în sală, fără îmbrânceli și țipete. Ghetele, unghiile și batista nu erau ușor de păstrat curate, la condiția noastră de copii de țărani, dar era una din deprinderile de bază la care trudeam cu toții. Ne așezam în bănci, iar lecțiile se desfășurau după cum știa Doamna mai bine și mai cu folos, muncind fiecare după puterile sale. Cărțile și caietele, obligatoriu acoperite, mai trădau ba câte o merinde de post sau de dulce, ba câte un purcel de cerneală, ba câte o "ureche de măgar"; nici creioanele nu erau mereu în perfectă stare, lucruri care atrăgeau observații șugubețe, dar usturătoare din partea Doamnei și apoi rușinea pe capul celui vizat. Scrisul ordonat, caligrafia, ortografia, cititul cursiv și expresiv, compunerile, gramatica, toate ne dădeau bătaie de cap, dar, cu mai multă sau mai puțină plăcere, le scoteam la capăt. Aritmetica, cu tabla înmulțirii, cu operații și probleme, nu era floare la urechea oricui. Parcă văd și acum "socotitoarea cea mare", din fața clasei, cu bile negre și roșii înșirate pe niște tije metalice care erau fixate într-un cadru de lemn solid ca o ramă așezată pe niște tălpi, la fel de solide și hotărâte să ne susțină în bâlbâielile și ezitările care ne încercau mai de fiecare dată când ieșeam la răspuns.

Istoria, geografia, științele naturii, ni le descifra Doamna în fel și chip, câteodată cu ajutorul planșelor care stăteau pitite, aliniate undeva în zona din spatele tablei, acolo unde nu aveam acces decât foarte rar, cu permisiunea ei. Căci tabla nu era fixată pe perete, ci se sprijinea maiestuoasă pe propriile picioare lăsând în spatele ei, în colțul din dreapta, acel spațiu destinat pentru depozitare. Ieșirea la tablă și mai ales scrisul cu creta erau un prilej de mare încercare ce nu întotdeuna însemna un succes. Harta țării străjuia pe peretele cel mare, din dreapta, și ne apărea ca o entitate vie și dominantă care la rându-i ne dădea fiori... Ceea ce mă fascina pe mine era dulapul cu cărți de citit, care se afla în față, în colțul din stânga, după ușă. Acolo mi se păreau închise toate comorile lumii la care jinduiam cu un fel de teamă de mister. Când deschidea seiful, Doamna ne împărțea câte un giuvaer de carte, după cum ne cunoștea pe fiecare. Eu, una știu că o luam ca pe sfânta împărtășanie...Cele mai plăcute, pentru mine cel puțin, erau orele de lectură când Doamna ne citea scurte povestioare, schițe, balade, fabule, basme atent selectate; orice ar fi fost, de fiecare dată era ceva memorabil din care "trăgeam învățăminte". Ceea ce mă onora, dar mă și tensiona era faptul că de multe ori, la solicitarea Doamnei, eram printre cei care, în fața clasei, dădeau glas paginilor îngălbenite... Lectura se îmbina cu muzica, mai ales atunci când era vorba de poeziile lui Eminescu, Coșbuc sau Goga și când Doamna ne învăța monumentalele cântece pe versurile acestora. Mi-au rămas în minte și în suflet și acele cântece, cu adevărat patriotice, tradiționale: „Trei culori", „ Imnul Eroilor", „Treceți batalioane", „Cântecul Gintei Latine"... etc. Cât despre cântecele și poeziile care elogiau regimul și pe „poporul frate sovietic", acelea erau tratate superficial și selectiv în școala noastră, ca și activitățile pioniereşti. Știa Doamna ce și cum să facă, pentru a ne proteja și pentru a nu ne pângări mințile și sufletele cu ciuma comunistă. Azi mă mir ce curaj avea, mai ales după ce, în urma unor turnătorii, i se pusese în vedere să nu mai calce în biserică și să nu mai primească nici colindători ori să vopsească ouă la Paști și cine mai știe câte altele...

Ochiul magic

Nu pentru că ar fi fost în fișa postului sau „sarcină de partid" ci pentru că așa simțea ea că ar fi rotundă și întreagă munca ei, Doamna organiza „serbări" cu diferite ocazii la căminul cultural, după cum răspundea de toate activitățile ce se desfășurau acolo, inclusiv cu adulții și cu „tineretul comunist". Pe scena aceea cu cortină albastră se derulau, sub îndrumarea Doamnei, așa cum se derulează acum prin amintirile mele, scenete, dansuri populare, coruri, montaje literare, interpretări vocale și instrumentale, majoritatea fiind momente de ținută, pentru că Doamna era exigentă și aici, și nu se mulțumea cu orice bolmojeală...

Pauzele nu veneau după fiecare lecție, așa cum era la școlile mai mari, ci aveam una și bună, dar noi niciodată nu știam cât durează, pentru că nu era treaba noastră, deși am fi vrut-o fără sfârșit. Când ne anunța pauza, scoteam merindea din ghiozdanul de carton, mâncam pe fugă dar cât se putea de „civilizat", după care ieșeam în curte, mai puțin cei care aveau interdicție, după cum socotea Doamna: pe motive de sănătate sau de purtare ori altele. Frigul nu ne descuraja niciodată, zăpada ne dădea aripi. Indiferent de anotimp, afară se dezlănțuiau jocuri de-a dreptul frenetice, mai mult sau mai puțin blânde, dar de fiecare dată foarte dinamice. Între timp, Doamna, deși părea că și vede de treburi prin casă sau prin grădină, ne supraveghea în felul ei, pentru că, din câte bănuiam noi, avea „un ochi în ceafă" ca soacra din poveste. Căzăturile și juliturile erau la ordinea zilei, dar nu țin minte să se fi plâns vreun copil sau părinte de vreo fază mai dură. Jocul favorit al băieților era fotbalul și „de-a lopta pă ți!", iar noi fetele preferam „Mi-am pierdut o batistuță.."; în comun jucam „Țară, țară, vrem ostași !", „De-a mâța"... și multe altele... (…)

Îmi amintesc că erau situații și momente când răbdarea Doamnei ajungea la limită, iar atunci ridica tonul și chiar ne pedepsea în diferite feluri, mai rar prin preacinstita bătaie, despre care toată lumea era de acord că „e ruptă din rai"; urecheatul însă, era la ordinea zilei. Toate le suportam ușor și firesc, dar cea mai mai mare pedeapsă era să „rămâi închis", ceea ce presupunea că, atunci când nu te-ai achitat de sarcini (temă de casă, lecție neînvățată) stăteai după ore să recuperezi. Nu era mai mare necaz și rușine decât să defilezi de-a lungul satului de unul singur, cu ghiozdanul în spinare, când restul copiilor se jucau de mult pe uliță, ba mai și strigau după tine, ca să-ți facă șicane. Ajuns acasă, în mod sigur nu erai primit cu prea multă căldură și compasiune.

Nu numai în școală, dar și acasă sau pe uliță, Doamna ne părea că este ochiul magic, atoatevăzător de care nu te puteai feri și noi ne minunam de unde oare știe ea fiecare pas greșit pe care îl făceam, mai ales năstrușnicii de „prunci"(băieți), spre satisfacția lui Aghiuță care... nici el nu dormea. Ea știa dacă am trecut fără să salutăm, dacă am înjurat sau ne-am certat, sau ne-am sustras de la sarcinile gospodărești și câte alte păcate .. Nu-i vorba că de Preotul satului nu ne-am fi rușinat, dar cu Doamna relația era de altă natură. Ba, câteodată te pomeneai cu Doamna la poartă, când îți era lumea mai dragă și când numai la teme nu te gândeai, dar avea ea grijă să-ți aducă aminte.

Prin ea însăși, Doamna noastră era un reper, o instanță și un model chiar și pentru cei mari, indiferent de vârstă, dar și ea știa să respecte părul alb și legile nescrise ale satului. Avea multe de împărtășit cu mamele noastre, de la rețete culinare, modele de cusături sau de dantele, la experiențe personale de orice natură. Vorbea frumos, curat, îngrijit, nuanțat dar și categoric, cu măsură, într-o voce cristalină și penetrantă, inconfundabilă.

Anii de pensie

Când Doamna s-a retras din activitate, eu eram departe de sat și, spre regretul meu nu am prins momentul acela. Se construise înainte de plecarea ei, în partea de sus a satului, o altă școală, modernă, cu mai multe încăperi, cancelarie, grădiniță, unde a funcționat învățătoarea noastră, alături de alții, mai tineri, dar unde nu mi-o pot imagina. Sigur, s-a zbătut mult și pentru construcția asta, care acum se pare că este și ea părăsită. Au început apoi alte vremuri în satul românesc...

Doamna noastră și-a trăit anii de pensie într-o comună învecinată, într-un apartament de bloc „la șosea", relativ comfortabil cu o mică grădină și acareturi, fiind activă până în ultimul an de viață. Văduvă fiind, și-a îngrijit mama neputincioasă și apoi și-a sprijinit, după puteri, fiica și nepotul, formați după chipul și asemănarea ei. În vremea aceea, avem plăcerea și, totodată, datoria morală de o vizita din când în când. Discutam de la adult la adult, de la dascăl la dascăl. În ciuda vârstei, Doamna rămăsese același spirit proaspăt, efervescent, informată la zi cu tot ce se întâmplă în jur și în lume, gata să analizeze, să argumenteze, să ia atitudine, să se poziționeze categoric pe orice palier. O preocupa în mod deosebit tot ce era legat de didactică și în mod special o dureau toate rănile și bubele școlii românești. Nu înceta să uimească prin cultura ei vastă, de factură umanistă, dar și prin spiritul practic, în ciuda căruia a rămas totuși o idealistă pentru unii...; pentru mine, o icoană.

Noi, mai multe generații, toți cei care am trecut pe rând prin mâna ei măiastră, frământați și modelați de ea precum ulcioarele de lut, am ieșit cu adevărat oameni, indiferent unde ne-a dus viața și ce meserie am îmbrățișat.

Cinste și onoare Doamnei noastre și tuturor celor asemenea ei!

Prof. Rodica Măduța-Ilieș

TRADIȚII

Femeile și fetele cinstesc această zi prin nelucrare, nu se coase existând credința că Dragobete le va prinde și le va face de râsul lumii atunci când ele se duc după lemne, flori sau bureți. Tot în această zi nu se sacrificau animale deoarece s-ar fi stricat astfel rostul împerecherilor.

De Dragobete, bărbații nu trebuie să le supere pe femei

La 24 februarie Biserica prăznuiește Întâia și a a doua aflare a capului Sfântului Ioan Botezătorul. Sărbătoarea este cinstită în a doua duminică din Triod, cea a Evangheliei Fiului risipitor.

Potrivit tradiției, soția dregătorului lui Irod, Sfânta Ioana a fost cea care a luat capul Sfântului Ioan Botezătorul din curtea Irodiadei și l-a îngropat la Ierusalim, în muntele Eleonului într-un vas de lut. Aceasta este socotită cea dintâi aflare a sfântului cap. Apoi, un monah cu numele Inochentie (un fost dregător bogat care a renunțat la toată avuția și poziția socială pentru a urma cuvântul lui Hristos) s-a sălășluit pe locul unde se afla îngropat cinstitul cap al sfântului Ioan Botezătorul. Monahul a dorit să-și zidească o chilie, iar în urma săpăturilor a dat peste un vas de pământ în care se afla un cap, iar prin descoperire dumnezeiască a aflat că este al sfântului Ioan Botezătorul. A adus cinstire sfintelor moaște pe care le-a așezat pe locul unde le-a găsit și au rămas acolo până în vremea sfinților împărați Constantin și Elena. Doi monahi găsesc sfintele moaște și le duc la Emesa, în Siria, iar în anul 453, episcopul locului, Uranie l-a așezat în biserica din această cetate. Acest moment este considerat a doua aflare a cinstitului cap al Botezătorului. În timpul luptei împotriva icoanelor, capul Sfântului Ioan a fost îngropat la Comane de unde Sfîntul Ignatie (860) l-a adus la Constantinopol. Este considerată cea de-a treia și cea din urmă aflare a cinstitului cap. Pe vremea cruciadelor, în anul 1204, o parte din capul Sfântului a fost dus în Franța și așezat într-o biserică din Amies unde se află și astăzi.

Bătrânii povestesc că pe vremuri era obiceiul ca fetele și băieții în ziua lui Dragobete să se îmbrace în haine frumoase de sărbătoare și să meargă cu voie bună pentru a culege ghiocei, viorele, tămâioasă, urmând să le așeze la icoane

Dragobete, fiu al Babei Dochia

Tot azi, 24 februarie, românii celebrează iubirea printr-o sărbătoare autentică "Dragobete". În mitologia populară românească Dragobetele este asociat unui zeu tânăr, patron al dragostei și bunei dispoziții pe plaiurile românești, după cum scrie Ion Ghinoiu în "Obiceiuri populare de peste an – Dicționar"(1997). Dragobete este considerat fiu al Babei Dochia și cumnat cu eroul vegetațional Lăzărică, numit în popor și Năvalnicul sau Logodnicul Păsărilor. În satele din Muntenia și Oltenia, după cum scrie Simeon Florea Marian în "Sărbătorile la români", sărbătoarea creștină "Aflarea capului Sfântului Ioan Botezătorul" se mai numește și Dragobete. În unele legende, Dragobetele este descris ca fiind "o ființă, parte omenească și parte îngerească, un june frumos și nemuritor care umblă în lume ca și Sântoaderii și Rusalele, dar pe care oamenii nu-l pot vedea din cauză că lumea "s-a spurcat cu sudalme și fărădelegi". Este considerat protectorul și aducătorul iubirii în casă și în suflet sau chiar mai mult, un protector al păsărilor, fiind o sărbătoare strâns legată de fertilitate, fecunditate și de renașterea naturii.

Zăpada zânelor

În majoritatea locurilor, Dragobetele este celebrat la 24 februarie. După cum au observat unii etnologi, sărbătoarea este așezată în preajma zilelor Babei Dochia și a echinocțiului de primăvară.

Femeile și fetele cinstesc această zi prin nelucrare, nu se coase existând credința că Dragobete le va prinde și le va face de râsul lumii atunci când ele se duc după lemne, flori sau bureți. Tot în această zi nu se sacrificau animale deoarece s-ar fi stricat astfel rostul împerecherilor.

Fetele nemăritate strângeau ultimele rămășițe de zăpadă, numită "zăpada zânelor" pe care o păstrau spre a fi folosită tot timpul anului pentru înfrumusețare, dar și pentru diferite descântece. În unele zone ale țării în ajunul zilei de Dragobete, fetele tinere, dornice să-și cunoască ursitul își puneau busuioc sfințit sub pernă.

În mediul rural existau o serie de obiceiuri legate de această sărbătoare. Bărbații nu trebuie să le supere pe femei, să nu se certe cu ele, pentru că altfel nu le va merge bine în tot anul. Era o zi respectată de toată lumea, prilej de bucurie și bunăstare în care tinerii glumeau crezând că astfel vor rămâne îndrăgostiți tot anul.

Bătrânii povestesc că pe vremuri era obiceiul ca fetele și băieții în ziua lui Dragobete să se îmbrace în haine frumoase de sărbătoare și să meargă cu voie bună pentru a culege ghiocei, viorele, tămâioasă, urmând să le așeze la icoane.

Dragobetele era și un bun prilej pentru tineri de a-și exprima dragostea. Fiecare tânăr avea grijă ca ziua de Dragobete să nu îl prindă fără pereche, deoarece ar fi fost un semn rău, prevestitor de singurătate pentru întreg parcursul anului.

Înspre ora prânzului, fetele porneau în goană spre sat, fuga atrăgând băiatul care le îndrăgea. Dacă reușea să își prindă aleasa, atunci băiatul îi fura o sărutare în văzul lumii. Acel sărut simboliza legământul lor de dragoste pe întregul an de zile, de aici și cunoscuta zicală "Dragobetele sărută fetele!"

Zilele babelor arată cum va fi sufletul femeilor tot anul

Mai sunt câteva zile până când luna lui Mărțișor își intră în drepturi, iar primii vestitori ai primăverii, gingașii ghiocei și-au scos grațios capetele din zăpadă. Micii comercianți pregătesc de zor mărțișoare, la fel și tinerii dornici să prindă firul roșu și alb al vieții la cât mai multă lume, să aducă bucurie și speranță pentru un nou început.

Istoria mărțișorului își are originile încă de pe vremea Geților. Pe-atunci femeile purtau monezi sau pietricele prinse cu fire de lână roșie și albă, iar acest lucru era legat de modul în care dacii cinsteau forțele vitale și ciclul naturii. Roșul simboliza focul, soarele, iar albul, apa și norii.

Roșu și alb - unitatea contrariilor

Culoarea roșie, dată de foc, sânge și soare, era atribuită vieții, deci femeii. În schimb, culoarea albă, conferită de limpezimea apelor, de albul norilor era specifică înțelepciunii bărbatului. Astfel, șnurul mărțișorului exprimă împletirea inseparabilă a celor două principii ca o permanentă mișcare a materiei. El semnifică schimbul de forțe vitale care dau naștere viului, necurmatul ciclu al naturii. Culorile alb și roșu au rămas până în zilele noastre ca simbol al sexelor, ele fiind regăsite și la bradul de nuntă și înmormântare.

În vremurile de demult, mărțișorul se purta legat la mână sau agățat la gât în funcție de apariția Lunii Noi din martie.

Mărțișorul era oferit înainte de răsăritul soarelui și era purtat de la 1 martie până când se arătau semnele de biruință ale primăverii: cântecul cucului, înflorirea cireșilor, sosirea păsărilor călătoare, a rândunelelor și berzelor. Atunci era legat de un trandafir sau de un pom înflorit cu credința că va aduce noroc.

Calendarul popular la geto-daci avea două anotimpuri: vara și iarna. Mărțișorul era considerat un fel de talisman menit să poarte noroc, oferit de anul nou împreună cu urările de bine, sănătate, dragoste și bucurie.

Zilele babelor, 1 - 9 martie

Primele 9 zile din luna martie mai sunt cunoscute în popor drept zilele babelor. Ele aduc o vreme capricioasă, schimbătoare, cu soare, ploi, vând, chiar lapoviță, ninsoare și uneori chiar viscol. În tradiția populară există obiceiul ca între 1 și 9 martie fiecare om să-și aleagă o zi, "o babă" despre care să spună că "asta-i Baba mea" existând credința că așa cum va fi vremea în acea zi tot așa va fi și starea sufletească a omului în anul respectiv. Legenda spune că vremea capricioasă din această perioadă se datorează celor 9 cojoace lepădate zi de zi de către Baba Dochia. Odată dezbrăcate, cojoacele sunt însușite de surorile Dochiei, purtând drept nume diminutive ale denumirilor zilelor saptămânii: Lunica, Martica, Marcuriana, Joița, Virita, Sitita, Domnica.

De obicei acestei prime 9 zile ale lunii martie sunt alese de femei pentru a afla cum le va fi sufletul și norocul până la sosirea babelor din anul următor.

Vremea caldă, însorită înseamnă fericire, belșug, împliniri și multe bucurii. Vremea rece, ploioasă, cer înnourat și precipitații diverse, ploaie, ninsoare, lapoviță înseamnă necazuri, sărăcie, lacrimi, durere, neîmpliniri.

Baba Dochia este considerată unul dintre cele mai importante personaje din mitologia românească în jurul căreia s-au creat o serie de legende, dintre cele mai cunoscute fiind "Traian și Dochia", culeasă de Gheorghe Asachi.

Legenda spune că Dochia ar fi fost fiica regelui dac Decebal. Traian, cuceritorul Daciei se îndrăgostește de-Dochia, însă aceasta refuză să i se alăture și se refugiază împreună cu "al ei popor" pe muntele Ceahlău, considerat sacru de către daci. Dându-și seama că nu poate scăpa de patima lui Traian îi cere ajutor zeului suprem Zamolxes, care o transformă împreună cu turma sa în stâncă.

După încetarea Zilelor Babei, numite în Transilvania și Vântoase, încep Moșii numiți și Sfinți sau Sâmți. Babele sunt considerate rele iar Moșii sunt buni. Țăranii erau foarte atenți cum va fi vremea în primele trei zile din luna martie, deoarece 1 martie era babă a plugului, 2 martie era babă de sapă iar 3 martie era babă de cules.

Dacă în aceste zile era ploaie, toată munca agricolă se făcea pe umezeală, iar dacă era soare, se făcea pe uscătură.

A consemnat Ștefania Crișan

Neanderthalienii (Homo neanderthalensis), una dintre cele mai apropiate rude ale omului modern, au dispărut de mult, deși există o dezbatere asupra datei exacte a extincției lor de pe Pământ. Este general acceptat faptul că, în cea mai mare parte a lumii, neanderthalienii au dispărut în urmă cu aproximativ 40.000 de ani.

Ultima urmă a unui Neanderthalian a fost descoperită în Gibraltar

Cea mai veche, în schimb, se află în România și are peste 62.000 ani

Cu mii de ani în urmă un hominid pășea pe o plajă din Gibraltar. Majoritatea acestor urme lăsate de strămoșii noștri sau de rude ale acestora s-au pierdut în timp, însă nu și aceasta. Urma de talpă descoperită acum este posibil să aparțină unuia dintre ultimii membri ai acestei specii.

Neanderthalienii (Homo neanderthalensis), una dintre cele mai apropiate rude ale omului modern, au dispărut de mult, deși există o dezbatere asupra datei exacte a extincției lor de pe Pământ. Este general acceptat faptul că, în cea mai mare parte a lumii, neanderthalienii au dispărut în urmă cu aproximativ 40.000 de ani.

Prima amprentă a unui Om de Neanderthal confirmată, a fost descoperită într-o peșteră din România și datează de acum 62.000 de ani. Urma se află în peștera Vârtop, din comuna Arieșeni, județul Alba, Munții Bihorului. Aceasta are 22 centimetri lungime și 10,6 centimetri lățime. Degetul mare era mai depărtat de celelalte degete cu 1,6 centimetri, lucru care a indus ideea că putea "apuca" obiecte cu piciorul, la fel ca maimuțele. Specialiștii au mai stabilit că înălțimea "omului de Vârtop" era de aproximativ 146 centimetri.

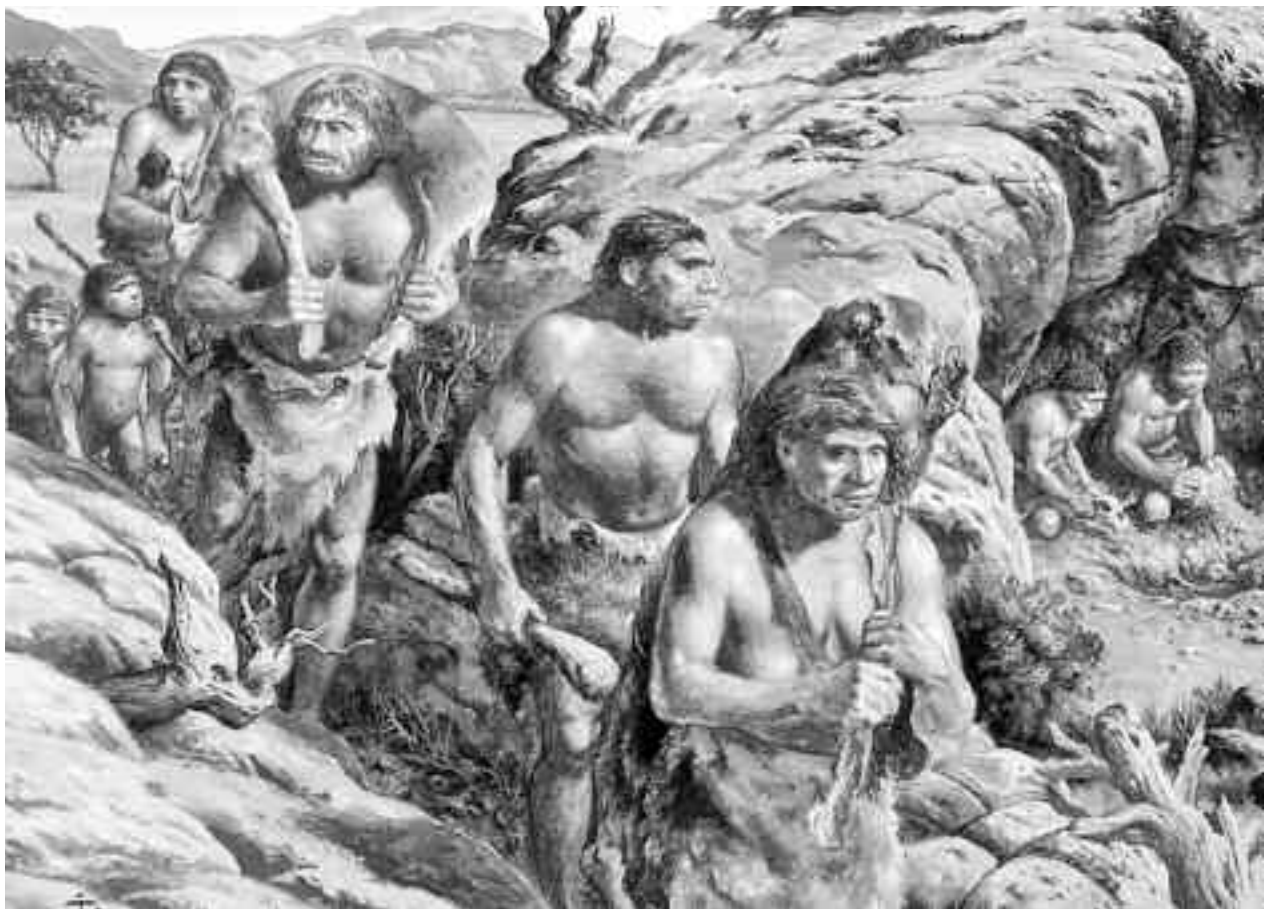

Urma descoperită în România se află în peștera Vârtop, din comuna Arieșeni, județul Alba, Munții Bihorului. Aceasta are 22 centimetri lungime și 10,6 centimetri lățime. Degetul mare era mai depărtat de celelalte degete cu 1,6 centimetri, lucru care a indus ideea că putea "apuca" obiecte cu piciorul, la fel ca maimuțele

Urma din Gibraltar are doar 29.000 de ani

Revenind la urma din Gibraltar, aceasta este mai recentă, datează din urmă cu doar 29.000 de ani, dar potrivit arheologilor nu se afla într-o stare de conservare prea bună. Are 17 centimetri lungime, ceea ce indică faptul că hominidul avea între 106 – 126 de centimetri înălțime, ceea ce înseamnă, cel mai probabil, că acesta era un tânăr încă în creștere. La momentul când a fost lăsată în nisip, în Gibraltar nu ajunsese, cel puțin asta cred unii oamenii de știință, homo sapiens, lucru ce ar putea explica faptul că pe acest petic de pământ oarecum izolat de restul continentului încă mai existau în acele timpuri neanderthalieni.

Acum, se intenționează studierea cu atenție și a altor peșteri din Gibraltar, în speranța de a găsi noi indicii despre cei care au trăit pe insulă în acele timpuri. Omul de Neanderthal este o specie fosilă de hominid al cărei areal acoperea Europa, precum și părți ale Asiei de Vest. Denumirea provine de la o anumită porțiune din valea râului Düssel, Germania, numită până în 1902 Neanderthal, și locul descoperirii primelor indicii ale existenței speciei. Conform oamenilor de știință, dispariția neanderthalienilor a fost un proces influențat de mai mulți factori, printre cei mai importanți fiind limitarea resurselor naturale ca urmare a schimbărilor climatice, pe lângă apariția Homo Sapiens, specie mult mai dezvoltată, care a știut să valorifice mult mai bine resursele și să-și asigure hrana.

Japonezii de la JAXA vor trage primele gloanțe în spațiul cosmic

Hayabusa 2 este o sondă spațială a agenției spațiale japoneze, lansată în decembrie 2014, care trebuie să studieze asteroidul 162173 Ryugu până la finele acestei luni, februarie 2019, și să aducă eșantioane pe Pământ, în decembrie 2020.

Pentru a putea procura acele fragmente din asteroid, Hayabusa 2 va trage în acesta cu gloanțe metalice, devenind astfel prima armă făcută de om care trage în spațiul cosmic.

Gloanțele vor provoca apariția de praf și particule la suprafața asteroidului pe care, ulterior, sonda le va colecta cu ajutorul brațului său robotic. Misiunea este una extrem de importantă și totodată dificilă. Prin acest experiment cei de la JAXA doresc să observe noi modalități prin care să ne apere de asteroizii periculoși, dar și să vadă dacă din aceste corpuri spațiale pot fi extrase elemente rare sau valoroase.

JAXA a decis să nu aterizeze pe asteroid cu sonda din cauza reliefului extrem de neregulat al acesteia. Ineditul experiment de a trage cu gloanțe în asteroid a fost stabilit pentru data de 22 februarie și va exista inclusiv o relatare în direct, în limba engleză, pe site-ul agenției JAXA.

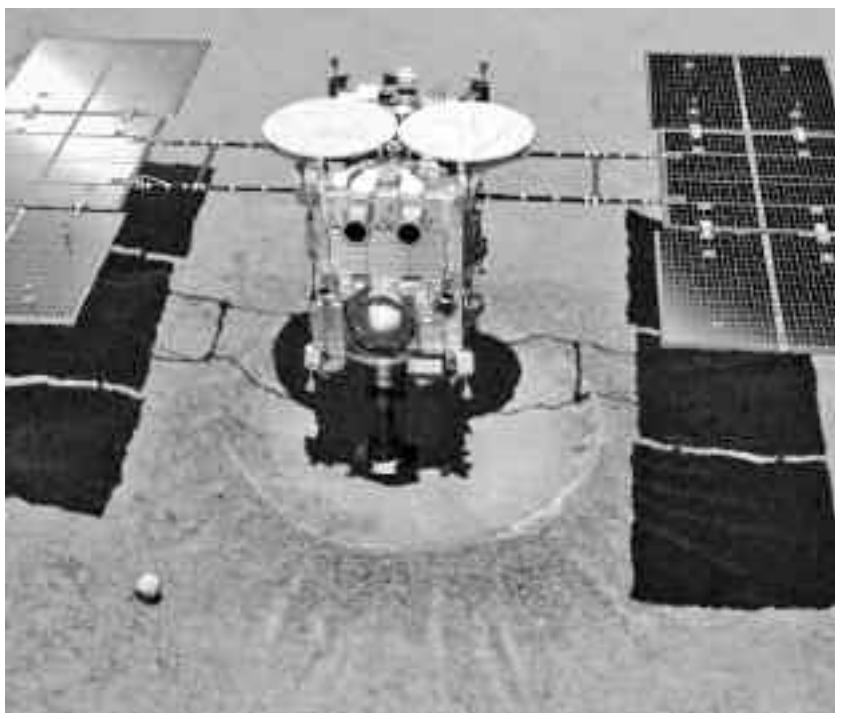

Gloanțele vor provoca apariția de praf și particule la suprafața asteroidului pe care, ulterior, sonda le va colecta cu ajutorul brațului său robotic

Ținta sondei Hayabusa 2 este 162173 Ryugu, un asteroid de tip C. Spre deosebire de asteroidului 25143 Itokawa, vizitat de prima sondă spațială, care era de tip S, tipul C este susceptibil să conțină materii organice și constituie, prin urmare, o țintă foarte importantă. Ryugu circulă pe o orbită similară cu aceea a asteroidului Itokawa și ajunge uneori relativ aproape de Pământ. Asteroidul are o formă aproape sferică, cu un diametru de circa 875 de metri. Perioada de rotație în jurul propriei axe este de 7,63 de ore.

Hayabusa 2 este alimentată cu energie prin panouri solare fixe desfășurate pe orbită (anvergura de 6 metri). Propulsia principală utilizează 4 motoare ionice care produc 28 milinewtoni și utilizează xenon cu un impuls specific de 2.080 s furnizând un delta-V total de 2 km/s. Controlul altitudinii este realizat cu ajutorul a 4 roți cu reacție, 2 vizoare de stele, 2 centrale cu inerție, 4 accelerometre și 4 senzori solari.

Toate structurile megalitice din piatră construite în Europa ar avea o origine comună

Cercetări noi sugerează că megaliții construiți pe continentul european nu au fost concepuți în mod independent, de comunități umane fără legătură între ele, realizarea lor fiind influențată de munca unei singure comunități de vânători-culegători care locuiau în regiunea cunoscută acum sub numele de Bretania, în nord-vestul Franței. Studiul sugerează, de asemenea, că apariția bărcilor s-a dezvoltat mai repede decât s-a crezut anterior, acesta fiind principalul mod de transport care a dus triburile preistorice în jurul continentului, triburi care au ridicat megaliți similari și în alte locuri de pe continent, inclusiv în Britania.

"Megaliții cei mai timpurii își au originea în nord-vestul Franței și s-au împrăștiat de-a lungul rutelor marine ale coastelor mediterane și atlantice în trei faze principale succesive. Mișcările megalitice trebuie să fi fost puternice pentru a se răspândi cu așa o rapiditate în diferite faze, iar abilitățile maritime, cunoștințele și tehnologia acestor societăți trebuie să fi fost mai dezvoltate decât se presupunea înainte", a subliniat autoarea studiului, Bettina Schulz Paulsson de la Universitatea Gothenburg din Suedia.

Schulz Paulsson împreună cu echipa sa au analizat datele obținute în urma datării cu carbon radioactiv a rămășițelor umane din mormintele megalitice și premegalitice de la 2,410 situri preistorice din Europa. Pentru a obține niște date cât mai exacte, echipa de cercetători a analizat și arhitectura mormintelor, instrumentele folosite și obiceiurile de înmormântare. Astfel, oamenii de știință au ajuns la concluzia că „nașterea" megaliților a avut loc undeva în nord-vestul Franței, în jurul anului 2.500 î.Hr., pe o perioadă de 200-300 de ani. De acolo, obiceiul construirii de monumente de piatră s-a răspândit rapid, către sudul Franței, Marea Britanie, Spania, Portugalia și Scandinavia.

Deși nu avem încă o imagine întreagă în ceea ce privește ruinele megalitice din întreaga Europă, cercetători precum arheologul Chris Scarre de la Universitatea Durham din Marea Britanie spun că studiul este unul destul de convingător: "Nu putem afirma că studiul are 100% dreptate, vor urma și alte cercetări, dar noua ipoteză pare a fi un scenariu foarte plauzibil din punctul meu de vedere. Felicitări celor implicați. Acest studiu se încadrează în ideea mai acceptată că există legături între aceste regiuni ale Europei prin structurile/monumentele megalitice descoperite. Provocarea este să înțelegem cum funcționau aceste legături".

Zăpadă neagră căzută într-o regiune din Rusia

Trei orașe din regiunea minieră Kemerovo, în sud-vestul Siberiei au fost acoperite de un strat de zăpadă groasă de culoare neagră, care este extrem de toxică, potrivit specialiștilor în domeniu. Zăpada a căpătat această culoare din cauza prafului de cărbune degajat în atmosferă de minele din zonă. Praful de cărbune care a colorat în negru zăpada provine de la numeroasele mine de suprafață. Activiștii spun că acest praf toxic are consecințe dezastruoase pentru sănătatea celor 2,6 milioane de oameni care trăiesc în regiune. Aceștia trăiesc în medie cu trei sau patru ani mai puțin decât ceilalți locuitori ai țării. Cazurile de cancer, tuberculoză sau paralizie cerebrală infantilă sunt aici peste media națională. Praful de cărbune conține mai multe metale periculoase, inclusiv arsen și mercur.

Pagină realizată de Mirela F.

Karl Lagerfeld: viața tumultuoasă a unui geniu din lumea modei

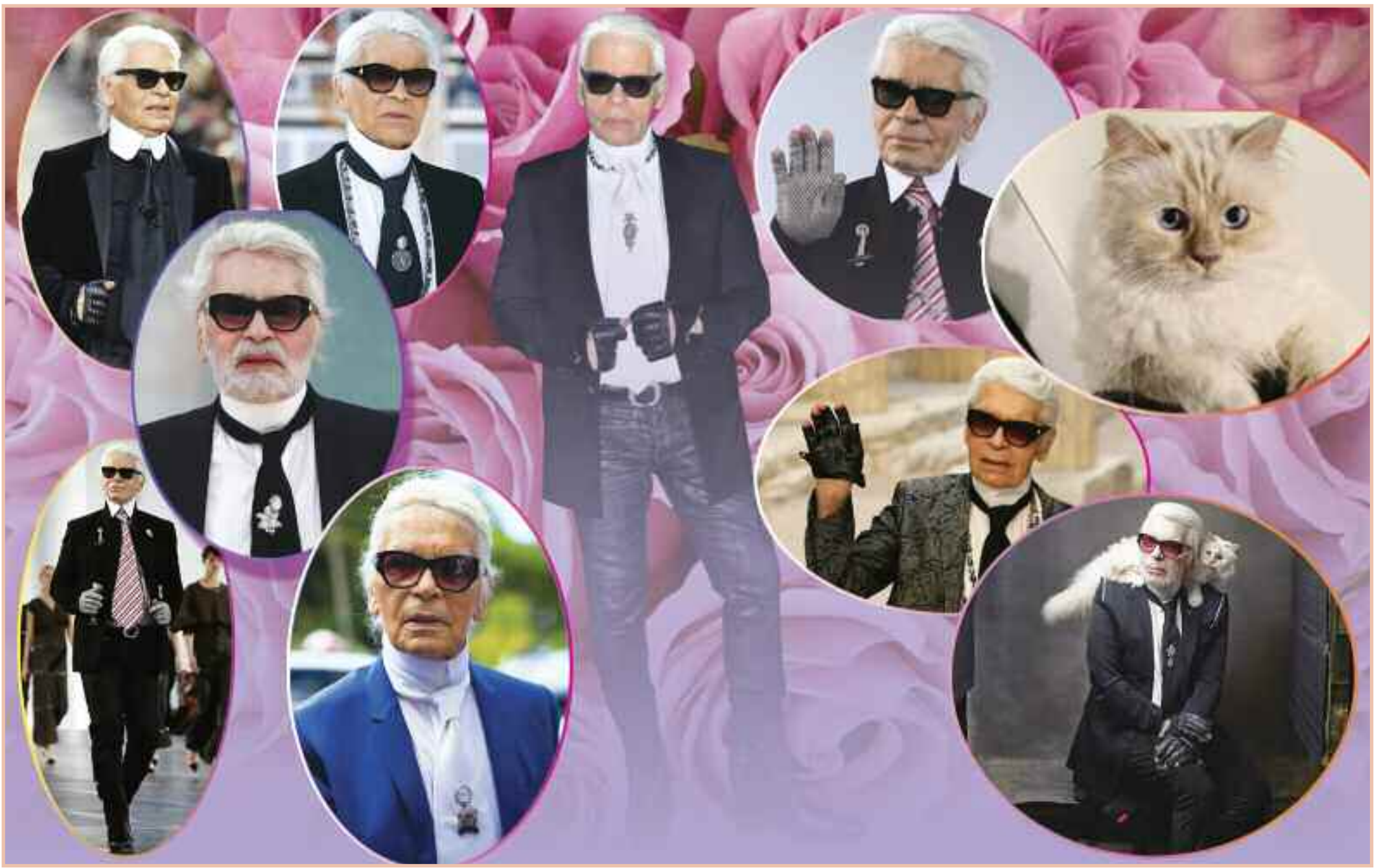

Karl Lagerfeld, directorul creativ al casei de modă Chanel, a murit, la vârsta de 85 de ani. Cauza morții nu a fost făcută publică oficial, însă potrivit presei internaționale, acesta s-a stins din viață din cauza unui cancer pancreatic.

Acesta a fost spitalizat de urgență luni noaptea, la un spital din Paris. O sursă apropiată celebrului designer a declarat că artistul se lupta cu cancerul la pancreas de ceva timp, dar că a preferat să țină secretă afecțiunea de care suferea: „Nu a vorbit mult despre boală, dar s-a luptat cu ea într-un mod foarte curajos. Karl Lagerfeld era mândru de condiția sa fizică și de stilul de viață sănătos, așa că a fost un șoc să afle că suferă de cancer pancreatic", a declarat un apropiat pentru o publicație străină. Karl Lagerfeld ar fi început să se simtă rău încă din luna ianuarie, când a lipsit de la două show-uri de prezentare ale pantofilor haute couture Chanel, în Paris.

Virginie Viard, directoarea studioului de creație al casei de modă Chanel și brațul drept al lui Karl Lagerfeld, decedat marți, îi va succeda designerului la crearea colecțiilor, a anunțat casa Chanel într-un comunicat.

Fotomodele, designeri de renume, personalități din lumea modei și case de creație din lumea întreagă deplâng dispariția "genialului":

„Odihnește-te în pace, dragă Karl, mulțumesc pentru toată strălucirea... mulțumesc pentru că ai adus atât de multă frumusețe și lejeritate în această lume atât de apăsătoare, atât de multe culori în atâta cenușiu, atât de multă viață în această epocă stinsă. Cred că nu ți-ar fi plăcut prea multe lacrimi, prea multe flori și coroane, dar o să ne lipsești foarte mult. Mie și lumii întregi", a scris Carla Bruni pe Instagram. „Karl, geniul tău a marcat viețile multor oameni, printre care și pe cea a lui Gianni și a mea. Nu vom uita niciodată talentul tău extraordinar și inspirația ta infinită. Am avut multe de învățat de la tine", a scris creatoarea Donatella Versace pe Instagram.

„Această veste m-a întristat foarte mult. Karl a fost un geniu și a fost mereu foarte delicat și generos cu mine, la nivel personal și profesional", a postat Victoria Beckham pe Instagram.

„Este ultimul mare geniu din perioada Yves Saint Laurent care pleacă dintre noi. A fost un bărbat foarte special, extraordinar, plin de talent, de inteligență, de cultură (...) a fost neobosit. Cred că nu dormea foarte mult, se trezea foarte devreme, citea enorm, călătorea foarte mult (...). Putea fi răutăcios, își cultiva această răutate, dar putea fi și foarte generos", a declarat la RTL creatoarea de modă Nathalie Rykiel, fiica și moștenitoarea Soniei Rykiel.

„Un om de calitate, un spirit viu, cu o inteligență rafinată și o cultură excepțională. Estet și designer fără egal, care a transformat profesia, moda și universul produselor de lux, face parte dintre cei pentru care creativitatea, dar și personalitatea, au marcat vremurile noastre pentru totdeauna", a declarat François-Henri Pinault, directorul companiei de lux Kering.

„Odată cu moartea lui Karl Lagerfeld, s-a stins un geniu creativ care a contribuit la transformarea Parisului în capitala mondială a modei, iar Fendi, într-una dintre cele mai inovatoare case de modă italiene. Îi datorăm foarte multe", a declarat Bernard Arnault, directorul companiei de bunuri de lux LVMH.

A refuzat întotdeauna să își dezvăluie data nașterii. S-a născut Karl Otto Lagerfeldt în 1933, la Hamburg, în Germania, înainte de Război. Lagerfeld și-a schimbat numele original din Lagerfeldt, pentru că era de părere că este "mai comercial".

Potrivit presei franceze, Karl Lagerfeld, creatorul de modă cel mai expus la nivel mondial și-a cultivat întotdeauna misterul, întreținând legenda sa vie.

Vocația sa s-a născut în 1949, pe vremea când își însoțea mama la prima sa prezentare de modă, cea a lui Christian Dior. Pasionat de desen, el a început să schițeze modele. În 1952, Karl și mama sa ajung la Paris, pe atunci capitala modei. Era elev al unei școli private, apoi a urmat Liceul Montaigne. După ce a lucrat ca ilustrator de modă, a câștigat în 1954 primul premiu la concursul Secretariatului internațional al lânii, organizat de marca Woolmark, împreună cu Yves Saint-Laurent.

Pierre Balmain l-a remarcat

Designerul Pierre Balmain, care făcea parte din juriu, l-a remarcat și l-a recrutat ca asistent din 1955 până în 1962. Foarte repede, el a ales că continue o carieră de stilist independent și să creeze colecții de modă, atât pentru Franța, cât și pentru Italia, Anglia și Germania. În 1963 inovează, instaurând stilul prêt-à-porter și accesoriile la casa Chloé până în 1983.

Un creator prolific

În 1965, a început să lucreze pentru casa italiană de prêt-à-porter de lux Fendi. În calitate de director artistic, el a creat logo-ul mărcii și a continuat această colaborare până astăzi. Casa Fendi a devenit parte a grupului francez de lux LVMH, pe care l-a achiziționat în 2001.

Karl Lagerfeld și Chanel, inseparabili

În 1983, Karl Lagerfeld a sosit la Chanel în calitate de director artistic. De atunci, creatorul a investit totul în această marcă, alegând să păstreze stilul și spiritul lui Coco Chanel. În anii 1980 el și-a oferit serviciile exclusiv uneia dintre cele mai frumoase manechine din anii aceia, Inès de la Fressange, pentru promovarea etichetei.

Top-modelul, devenită muza lui, va fi mult timp imaginea Chanel.

În 1984, Lagerfeld și-a lansat propria marcă, colaborând în continuare cu Chanel și Fendi. El este cunoscut la nivel mondial pentru abordarea avangardistă și relevantă a stilului. Semnătura sa: clasic atemporal asociat cu o tușă modernă și rock.

Karl Lagerfeld, fotograf și editor

În 1987, creatorul, a început să își filmeze propriile campanii. El a devenit celebru și pentru activitatea sa ca fotograf, având comenzi private și publice, cărți, cataloage, reviste și campanii de publicitate.

În 2018, Editions de la Martinière publică "Chanel, les campagnes photographiques de Karl Lagerfeld", o carte care urmărește mai mult de 30 de ani de campanii publicitare la casa Chanel.

În 1992, a creat 60 de ilustrații colorate pentru o povestire clasică, "Les habits neufs de l'Empereur" (Hainele noi ale împăratului), de Hans Christian Andersen.

Șapte ani mai târziu, a deschis o librărie la Paris, 7L. A devenit și editor odată cu lansarea editurii EDITIONS 7L, specializată în cărți despre cunoștințe vizuale și fotografie. În 2000, Karl Lagerfeld își schimbă look-ul și își redefinește imaginea cu un regim auto-impus. La scurt timp, a publicat o carte despre această experiență: "The 3D Diet".

În 2004, este primul designer din lume care este invitat de gigantul modei H&M să colaboreze la o colecție-capsulă de 30 de piese.

În 2010, el a primit premiul Consiliului modei al Fashion Institute of Technology din New York.

În 2016, la cererea coregrafului și regizorului de teatru Benjamin Millepied, concepe costumele pentru producția cvartetului Brahms-Schönberg la Opéra Bastille din Paris.

A fost recompensat cu "Outstanding Achievement Award" în cadrul British Fashion Awards și a fost premiat cu trofeul "John B. Fairchild" de WWD.

Vera Pop